

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Eiropas Sociālā fonda projekts
„Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai”

Vienošanās Nr.2011/0012/1DP/1.1.2.2.1/11/IPIA/VIAA/001

6.pielikums

Priekšlikumu izstrāde konkurētspējas veicināšanai

Rīga 2013

Pētnieku grupa

Darba grupu pētījuma veikšanai ieteikumu izstrādei augstākās izglītības konkurētspējas veicināšanai 6 cilvēku sastāvā (S. Blomkalna, J. Dzelme, G. Krūmiņš, M. Leščevica, G. Rēvalde, A. Stankevičs) izveidoja Augstākās izglītības padome 2012. gada 6. novembrī lielākas darba grupas (36 cilvēki) sastāvā, kurai Eiropas Sociālā fonda projekta „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai” ietvaros (turpmāk - Projekts) bija virsuzdevums: „*Priekšlikumu sagatavošana pa studiju virzieniem sagraupētu studiju programmu turpmākai pilnveidei, attīstībai, konsolidācijai, starptautiskās konkurētspējas veicināšanai, resursu efektīvai izmantošanai un finansēšanai no valsts budžeta līdzekļiem*”. Pētījumā vēlāk iesaistījās arī B. Ramiņa, piedaloties esošā SP piedāvājuma svešvalodās apkopošanā.

Pētījuma darba grupas locekļu īss kompetenču apraksts:

Akadēmiskā personāla pārstāvji:

Vad. pētn. Dr. Juris Dzelme – Latvijas Universitātes vadošais pētnieks (Latvijas Universitātes Fizikālās ķīmijas institūta bijušais Domes priekšsēdētājs) (no 1972), Nodibinājuma „Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs” vadītājs (no 1995), eksperts izglītības vadībā (no 1989), Izglītības un zinātnes ministrijas Augstskolu nodaļas vadītājs (1992 - 1995).

Asoc. prof. Dr. Maira Leščevica - maģistra studiju programmas direktore (no 2008), Sociotehnisku sistēmu inženierijas institūta pētniece (no 2011), Biznesa un vadības konsultants (no 1992), Projektu organizācija un vadība (no 1997), Vidzemes Augstskolas senatore (2008-2012).

Asoc. prof. Dr. Gīta Rēvalde – Rīgas Tehniskās universitātes asociētā profesore (no 2012) un rektora vietniece no 2012. gada, Latvijas Universitātes vadošā pētniece (no 2006), Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības departamenta direktore (2006 - 2012).

Mg sc. ed. Aivars Stankevičs - Daugavpils Universitātes doktora studiju programmas „Ekonomika” doktorants (no 2010), Informācijas sistēmu menedžmenta augstskolas prorektors (no 2012), Daugavpils Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo pētījumu institūta pētnieks (no 2012), Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centra Augstākās izglītības studiju programmu novērtēšanas komisijas eksperts (no 2009), Izglītības kvalitātes valsts dienesta vadītājs (2009 – 2012), Izglītības valsts inspekcijas vadītājs (2005 – 2009).

Dr. hist. Gatis Krūmiņš – Latvijas Jauno zinātnieku apvienības valdes priekšsēdētājs, Latvijas Zinātnes padomes (LZP) loceklis (no 2010. gada), AIP un AIKNC eksperts augstākās

izglītības jomā, LZP deleģēts pārstāvis AI Akreditācijas komisijā (no 2012. gada), vairāku IZM komisiju un darba grupu loceklis zinātnes politikas jomā.

Studējošo pārstāve – Mg. math. **Sanda Blomkalna** – Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātes matemātikas doktorantūras studente. Eksperte AIP (no 2012), pētniece LU (2011 - 2012), zinātniskā asistente LU (2009 - 2011), matemātikas skolotāja (2008 - 2009).

Mg. Baiba Ramaņa - Akadēmiskā Informācijas centra vadītāja (no1999), Latvijas ENIC-NARIC centra vadītāja, Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūras Nacionālā koordinācijas punkta vadītāja.

Darba grupas koordinācija tika uzticēta asoc. prof. Dr. Gitai Rēvaldei.

Darba grupas pētījumu virzieni:

- Projekta datu apkopojumā ievadīto objektīvo kvantitatīvo datu izpēte to izmantošanai SP konkurētspējas novērtēšanai attiecībā uz eksportspējas potenciālu, balstoties uz starptautisko pieredzi AII starptautiskās konkurētspējas novērtēšanā;
- Projektā izveidotajā datu apkopojumā iekļautās informācijas atlase indikatoru izpētei;
- Indikatoru validācija, veicot aprēķinus pa studiju virzieniem;
- Priekšlikuma izstrāde starptautiskās konkurētspējas veicināšanai.

Darba grupa pārskata periodā sanāca uz 10 sanāksmēm un par darbu atskaitījās „lielajai” ekspertu grupai.

Darba grupas izstrādātā metodika un pētījumi tika apstiprināti Augstākās izglītības padomes 2013. gada 14. februāra sēdē.

Saturs

Pētnieku grupa	2
Attēlu saraksts	5
Tabulu saraksts	5
Pārskatā izmantotie saīsinājumi	6
Ievads	7
1. Starptautiskie augstskolu reitingi – augstskolu konkurētspējas mērs?	14
2. Problēmas, kas kavē Latvijas augstākās izglītības starptautisko konkurētspēju	19
3. Metodika konkurētspējas analīzei studiju programmām	22
3.1. Svešvalodā īstenoto studiju programmu apkopošana un analīze	24
3.2. Indikatoru izstrāde papildu programmu atlasei ar atbilstošu konkurētspējas un eksportspējas potenciālu	25
3.3. Izvēlētās metodikas validācija, veicot aprēķinus	25
3.4. Aprēķinu un izvēlētās metodikas analīze	28
3.5. Ierobežojumi un riski izvēlētās metodikas lietošanā un skaitlisku (kvantitatīvu) indikatoru izmantošanā	29
4. Ieteikumi turpmākai rīcībai Latvijas augstākās izglītības konkurētspējas attiecībā uz eksportspēju attīstībai	31
1. pielikums. Datu atlasīšana un filtrēšana	36
2. pielikums. Individuālo ekspertu sniegtais vērtējums indikatoru svāriem	38

Attēlu saraksts

1. attēls. Izdevumi dolāros uz vienu studentu dažādās Times Higher Education reitinga galvgalī esošās augstskolās	22
---	----

Tabulu saraksts

1. tabula. Latvijas augstskolas studējošo ārvalstu studentu skaita dinamika 2005.-2012.gadā.....	14
2. tabula. Radniecīgie indikatori trīs populāros augstskolu reitingos Times Higher Education world university Ranking, QS world university ranking un Shanghai Academic Ranking of world universities (ARWU).....	15
3.tabula. Valsts budžeta izdevumi uz vienu studentu un skolēnu Latvijā 2006. un 2009. gadā.....	21
esošās augstskolās	22
4. tabula. Izstrādātās metodikas principiālā shēma.....	23
5. tabula. Indikatori un to svāri potenciāli eksportspējīgo programmu noteikšanai sadalījumā pa studiju virzieniem	25

Pārskatā izmantotie saīsinājumi:

AI – Augstākā izglītība

AII – Augstākās izglītības institūcija

AIKNC – Augstākās izglītības un kvalitātes novērtēšanas centrs

AIP – Augstākās izglītības padome

AIC – Akadēmiskais informācijas centrs

AI SPI vai DA – Eiropas Sociālā fonda projekta „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai” ietvaros veidotais datu apkopojums

AIZ – Augstākās izglītības un zinātnes institūcija

ARWU – Šanhajas reitings „*Shanghai Academic Ranking of world universities*”

ASV – Amerikas Savienotās Valstis

EAIT - Eiropas Augstākās izglītības telpa

EK – Eiropas Komisija

EM – Ekonomikas ministrija

ES – Eiropas Savienība

ESF – Eiropas Sociālais fonds

GKI - Globālais konkurētspējas indekss

IKP – Iekšzemes kopprodukts

IKVD – Izglītības un kvalitātes dienests

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

NAP – Nacionālais attīstības plāns

PKU – Pasaules klases universitāte

Projekts - Eiropas Sociālā fonda projekts „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai”

Projekta vērtēšanas eksperti – eksperti, kas Eiropas Sociālā fonda projekta „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai” ietvaros veica studiju programmu vērtēšanu sadalījumā pa studiju virzieniem.

QS - Reitings „*QS world university ranking*”

SP – studiju programma

THE – Reitings „*Times Higher Education World University Ranking*”

VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra

Ievads

Konkurētspējas aspekts, runājot par augstāko izglītību, ir ļoti būtisks, bet vienlaikus arī sarežģīts un dažādi interpretējams jēdziens.

Pasaules Ekonomikas foruma ikgadējā konkurētspējas novērtējumā „*The global Competitiveness Report 2010-2011*”¹ konkurētspēju mēra, izmantojot Globālo Konkurētspējas indeksu (GKI). GKI veidotāji saprot valsts konkurētspēju kā institūciju, politiku un faktoru kopumu, kas nosaka katras valsts produktivitāti. Produktīvākas ekonomikas spēj nodrošināt valstij lielāku ienākumu līmeni.

Lai gan tieša sasaiste ar par starptautiski labām un konkurētspējīgām atzītām augstskolām un valsts konkurētspēju nav konstatēta², savā ziņā augstākā izglītība tomēr rūpējas par visas valsts starptautisko konkurētspēju, jo sagatavo lielāko daļu speciālistu visās nozarēs. GKI aprēķins balstās uz 12 ekonomikas konkurētspējas pīlāriem, no kuriem tikai viens – piektais - pīlārs ir augstākā izglītība un profesionālā apmācība. Augstākā izglītība un apmācība tiek apskatīts kā viens no efektivitāti veicinošiem faktoriem, kuru svars kopējā GKI vērtējumā ir 50 %. Latvija 2010. - 2011. gadā no 139 aplūkotajām valstīm ierindojas 70. vietā, bet attiecībā uz augstāko izglītību un apmācību - 35. vietā, kas ir daudz labāk nekā kopējais indekss. Kopumā Latvijas konkurētspēja ir samazinājusies, jo 2008. - 2009. gadā Latvija bija 54. vietā no 134 valstīm. Latvija šajā sacensībā zaudē ar tādiem indikatoriem, kā tirgus apmērs (95. vieta), finanšu tirgus attīstība (86. vieta), makroekonomiskā vide (84. vieta), arī biznesa un inovāciju attīstība (attiecīgi 80. un 77. vieta). Šajā ziņojumā tieši augstākā izglītība un apmācība ir norādītas kā Latvijas ekonomikas konkurētspējas priekšrocības.

Runājot par AI konkurētspēju izpratnē, kā labāk piesaistīt studentus un noturēties AI tirgū, un nesaistot AI konkurētspēju ar valsts konkurētspēju, to var skatīt dažādos līmeņos:

- 1) Dažādu SP savstarpējā konkurētspēja;
- 2) Dažādu studiju jomu (tematisko virzienu) savstarpējā konkurētspēja;
- 3) Dažādu vienas valsts augstskolu savstarpējā konkurētspēja;
- 4) Dažādu ārvalstu augstskolu konkurētspēja attiecīgā reģionā (arī ES saprotot kā reģionu);
- 5) Dažādu valstu augstākās izglītības sistēmu savstarpējā konkurētspēja.

---

¹ Klaus Schwab, *The Global Competitiveness Report 2010-2011*, World Economic Forum, Geneva, Switzerland, 2010

² A.Vanags, Higher Education and Competitiveness: Is there a linear connection? 13.09.2007, <http://www.am.gov.lv/data/CBSS%202007-2008/alf%20vanags%20higher%20education%20and%20competitiveness.ppt>

Tāpat konkurētspējas aspektus var skatīt, sākot no vienas augstskolas dažādu SP konkurētspējas un visbeidzot ar starpvalstu izglītības sistēmu konkurētspēju.

Kopumā augstākās izglītības produkti un pakalpojumi no tirgus un konkurētspējas viedokļa ir visai daudzveidīgi. Trīs galvenās augstākās izglītības produktu un pakalpojumu grupas ir:

- 1) izglītības pakalpojumi (profesionālā izglītība, zināšanu un prasmju izplatīšana);
- 2) darbaspēks (speciālistu gatavošana);
- 3) jaunu zināšanu radīšana (izglītība jauno zināšanu izmantošanai, informācijas par jaunajām zināšanām un prasmēm izplatīšana, jaunradīto zināšanu izmantošana, tai skaitā komerciāla, proti, – inovācijas).

Pircējus tirgū, kurā piedalās augstākā izglītība kā pārdevējs, var sadalīt trīs galvenajās pircēju grupās:

- 1) fiziskās personas, kuras vēlas saņemt izglītību kā pakalpojumu;
- 2) darba devēji (parasti privātas firmas kā juridiskas personas, uzņēmumi), kuriem vajadzīgs darbaspēks;
- 3) valsts, valstu starptautiskas organizācijas (sabiedrības pieprasījums, kurš ir politiski formalizēts, atspoguļo sabiedrības intereses).

Var likt uzsvāru uz katras fiziskās personas brīvu izvēli, ļaujot šo brīvo izvēli turpināt arī darba devējiem. Arī pašas AII var ierindot uzņēmumu starpā un atbalstīt privāto augstskolu darbību pēc privāto uzņēmumu principiem.

Uz sabiedrību orientēts pieprasījums lielu nozīmi piešķir valsts, kura darbojas sabiedrības interesēs, pieprasījumam augstākās izglītības pakalpojumu tirgū. Šāda pieeja paredz būtisku valsts iejaukšanos, gan veidojot un atbalstot AII, gan formējot pasūtījumu.

Saskaņā ar tirgus prasībām fiziskā persona un AII kā uzņēmums orientējas uz peļņu kā galveno integrālo kritēriju, parasti īstermiņa, tāpat, pirmkārt, uz pamatvajadzību apmierināšanu (**fizioloģiskās vajadzības** pēc Abrahama Maslova shēmas – *Maslova piramīdas*).³ Uz sabiedrību orientēta pieeja vairāk saistās ar ilgtermiņa mērķiem, ar sabiedrības ieinteresētību nodrošināt demokrātiju, attīstīt personību kā sabiedrības elementu (vērtību sistēmas, tikumības veidošana, kas nodrošina Maslova piramīdas augstāko līmeņu vajadzības - **drošība, piederība, atzišana**).

AII piedāvājums jāapskata tirgū, kurš nav viendabīgs. Pirmkārt, jāizdala iekšējais un ārējais tirgus. Ārējais tirgus ir ļoti dažāds. Būtu jāizdala vismaz trīs atšķirīgas daļas:

- 1) „Rietumu” kultūras zemes: Eiropas valstis, ASV, Kanāda, Austrālija un citas valstis ar līdzīgu kultūru;

---

³ V.Reņģe, „Organizāciju psiholoģija” Rīga: Kamene, 2003, 128 lpp.

- 2) Krievija un citas NVS valstis;
- 3) Ķīna, Indija un citas pasaules valstis, pirmkārt, Āzijas un Āfrikas.

Arī iekšējā tirgū var izdalīt vismaz trīs daļas:

- 1) Rīga un tās reģions;
- 2) citas pilsētas, kurās ir AII vai to filiāles;
- 3) pārējās apdzīvotās vietas valsts teritorijā.

Katrā no minētajām tirgus teritoriālajām daļām ir trīs galvenās grupas, kuras veido pieprasījumu tirgū. Tātad varam izdalīt vismaz 18 pieprasījuma grupas ar atšķirīgām prasībām. Katra no šīm grupām pieprasa maksimālu kvalitāti par minimālu cenu, dažreiz pievienojot arī nosacījumus par laiku, kurā jāsasniedz pieprasītais. Rezultātā katru pieprasījumu jādiferencē vairākās daļās. Divas galējās grupas, starp kurām iespējami daudzi vidējie varianti, kompromisi, ir:

- 1) minimālā cena par pieļaujamu, apmierinošu kvalitāti noteiktu standartu robežās (šis variants dominē oficiālajos valsts iepirkumos);
- 2) kvalitāte, kas jūtami pārsniedz vidējo līmeni (izcilība, elitārisms) par pieņemamu, pēc iespējas zemāku cenu.

Kopumā var izdalīt 36 vai pat vairāk pieprasījumu variantus, kuri daļēji varētu sakrist, bet kuru analīze tomēr nepieciešama, lai runātu par konkurētspēju. Ļoti bieži šo pieprasījumu dažādības problēmu neņem vērā, orientējoties uz universālu, abstraktu konkurētspēju. Tomēr faktiski konkurētspējas paaugstināšana vienā tirgus segmentā var būtiski samazināt konkurētspēju citur, tādēļ vēl viens kritērijs ir *dažādu pieprasījumu skaits*, kurus var apmierināt AII piedāvājums. *Piedāvājumu daudzveidība* un *spēja pārorientēties*, mainīt piedāvājumu atbilstoši pieprasījumam ir vēl divi nozīmīgi konkurētspējas noteikšanas kritēriji. Turklāt jāņem vērā *ilgtspēja*, kuras nodrošināšana prasa ieguldījumus, palielina cenu un rezultātā samazina konkurētspēju. Piedāvājumu daudzveidība un spēja pārorientēties korelē ar ilgtspēju, bet ilgtspēja ietver arī stratēģisko plānošanu, resursu stabilitāti, zinātnisku skolu veidošanu un uzturēšanu.

Būtiska problēma analīzei ir **kvalitātes izpratne**. Kvalitātei izglītībā ir dažādas definīcijas, kuras papildina cita citu. Kvalitāti var aprakstīt kā atbilstību prasībām, iekšējām vai ārējām, bet var raksturot arī kā kādu mērījumu rezultātu, kvantitatīvu, standartizētu, vai kvalitatīvu, uz iepriekš grūti definējamu izcilību, sasniegumiem vērstu. Augstākajā izglītībā vispiemērotākā ir „kvalitāte kā atbilstība mērķim”.

Šajā definīcijā liela nozīme ir mērķiem, to saturam. Tā kā AI ir vairāki mērķi: gan nodrošināt darba tirgus prasībām un valsts vajadzībām atbilstošu augsta līmeņa izglītības iegūšanu, gan nodrošināt katram AI ieguvī personības attīstībai, gan nodrošināt zinātnes

attīstību un dot ieguldījumu demokrātiskas sabiedrības veidošanā, tad konkurētspēju var vērtēt katrā no šiem aspektiem. Piemēram, vērtējot AII konkurētspēju valsts mērogā, vajadzētu to aplūkot saistībā ar AI klientiem – studentiem, kurus varētu iedalīt trīs lielās grupās, vadoties no tiem apsvērumiem, kas ir likuši studentiem stāties augstskolās. Pirmajā grupā ir tie, kas atbilst ideālajam formulējumam: viņi vēlas iegūt zināšanas, lai pilnveidotu savu personību, teorētiskās un praktiskās prasmes, ko pēc tam izmantot savā dzīvē un darbā. Šai grupai īpaši svarīga ir studiju kvalitāte un pieejamie resursi; iespējama studiju pārtraukšana pēc vajadzīgo zināšanu un prasmju apgūšanas; augstu tiek vērtētas tālmācības un virtuālās telpas iespējas.

Taču ir vēl divas būtiskas studentu grupas: otrajā grupā ir tie, kas vēlas saņemt apliecinājumu par noteiktas izglītības iegūšanu, tā sakot, studē „papīra pēc”, bieži tie ir jau darbu atraduši cilvēki, taču turpināt strādāt ilgtermiņā tiem liedz attiecīgās izglītības dokumenta trūkums. Otrajai grupai svarīgs ir augstskolas prestižs, tādēļ augstu tiek vērtēta sadarbība, sevišķi ar Rietumu augstskolām, un ilgtspēja. Trešajā grupā ir tie, kas studēt augstskolā dodas vai turpina studijas augstākā līmenī „pēc inerces”, jo mācīties ir pieraduši vidējās izglītības mācību iestādēs un strādāt vēl nevēlas. Katrai no šīm studentu grupām būs savi apsvērumi, izraugoties augstskolu. Šādā aspektā, saprotot, ka AII konkurētspēja ietver gan studiju kvalitāti, gan resursus, gan pieejamo infrastruktūru, tā jau tika vērtēta Projekta sākumā, vērtējot visas studiju programmas pēc kritērijiem četrās grupās – kvalitāte, ilgtspēja, resursi un sadarbība, pārklāšanās.

Trīs galvenās augstākās izglītības produktu un pakalpojumu grupas ir:

- 1) **studiju** piedāvājums, izglītība kā pakalpojums studentiem, izglītības piedāvājums (zināšanu, prasmju un attieksmju veidošana kā process saskaņā ar individuālu pasūtījumu);
- 2) darba tirgus prasību pēc darbaspēka apmierināšana (sagatavotie **speciālisti** ar darba tirgū vajadzīgajām zināšanām, prasmēm un kompetenci), augstākās izglītības sistēma kā institūcija, kas nodrošina sabiedrības pasūtījuma izpildīšanu;
- 3) tirgū pieprasītu jaunu zināšanu radīšana (pielietojamie **pētījumi**, projekti, pasūtījumi).

Vērtējot AII darbu, būtiski ņemt vērā tās iesaistīšanos dažādos neformālās izglītības pasākumos, tai skaitā kursu organizēšanā kvalifikācijas paaugstināšanai un maiņai, kas papildina un turpina izglītības piedāvājuma nodrošināšanu, palielina AII piedāvājuma daudzveidību un pievilcību tirgū. Neformālās daļas pievienošana formālajai izglītībai kļūst arvien nozīmīgāka un daļēji tiek formalizēta, veidojot dažādas pieredzē balstītas neformālās izglītības atziņas un pielīdzināšanas formas.

Politikas veidošanas procesā galvenais kritērijs ir sabiedrības pasūtījuma izpildīšana ar pietiekamu kvalitāti par iespējami zemāku cenu. Apskatot augstāko izglītību kā tirgus sastāvdaļu, galvenais ir *klientu*, proti, studentu un citu izglītojamo, *apmierinātība*.

Novērtējot sasniegto no tirgus viedokļa, kvalitāti vienkāršāk mērīt kā *atbilstību* noteiktiem, no ārpusē dotiem *standartiem*. Pašas augstākās izglītības attīstībai un pilnveidošanai kvalitāti biežāk saprot kā sasniegumus, *izcilību*, akadēmiskās atzinības izpelnīšanos.

Uzsvars uz konkurētspēju, orientācija uz tirgu pakļauj augstāko izglītību ārējam vērtējumam, klientu prasībām un klientu interesēs veidotai standartizēšanai. Augstākā izglītība tiek vērtēta kā līdzeklis peļņas iegūšanai, materiālo vērtību radīšanai. No Maslova vērtību piramīdas viedokļa tirgus orientē uz zemāko līmeņu vajadzībām.

Alternatīvā orientācija uz izcilību, uz iepriekš grūti standartizējamiem jauniem sasniegumiem, uz grūti prognozējamiem atklājumiem atbilst Maslova vērtību piramīdas augstāko līmeņu vajadzībām.

Kā jau minēts, piemērotākā kvalitātes definīcija augstākajai izglītībai kā sabiedriskam labumam ir kvalitāte kā *atbilstība mērķim*. Šī definīcija ļauj apskatīt arī konkurētspēju, nepazaudējot ideju par sabiedrības atbildību.

Viens no AI konkurētspējas atsevišķiem gadījumiem ir AI eksportspēja, ar kuru saprot AII pievilcību ārzemju studentiem (studijas kā AII pakalpojumu pērk ārējā tirgū), un kuru var mērīt, piemēram, ar ārzemju studentu skaitu AII un citiem kritērijiem. Kā redzams no iepriekšējās īsās analīzes, eksportspējai ir vismaz 6 analizējami varianti, bet šis Projekta pētījums fokusējas tieši uz eksportspējas potenciālu, ņemot vērā, ka visu SP programmu eksportspēja sadalījumā pa studiju virzieniem jau tika vērtēta iepriekš. Pēc *Baltic Consulting*⁴ izveidotās metodikas, izvērtējot iepriekš veikto SP novērtējumu studiju virzienu ranžēšanai attiecībā uz starptautiskās konkurētspējas potenciālu, *90 % Projektā vērtēto studiju programmu ir ieguvušas trīs vai vairāk punktus, tātad atzīstamas par konkurētspējīgām*.

AII starptautiskā konkurētspēja svarīga, konkurējot ar ārzemju augstskolām par starptautiskajiem studentiem, kā arī konkurējot ar to piedāvājumu, kas ir atrodams tuvāku un tālāku kaimiņvalstu izglītības sistēmās, lai noturētu savas valsts studentus. Šie aspekti nebūtu tik aktuāli, ja Latvijas valsts iedzīvotāju vecuma struktūrā nebūtu novērojams un tuvākajos gados skaidri prognozējams būtisks gados jaunu cilvēku skaita samazinājums. Tā kā šīs pašas tendences ir konstatējamas arī kaimiņvalstīs, ievērojami pieaugs reģionāla konkurence par cilvēkresursiem. Līdz ar to augstākā izglītība var kļūt gan par faktoru, kas aizkavē depopulāciju, gan arī par tās veicinātāju.

---

⁴ Projekta materiāli

Jau kopš 1999. gada, kad virkne Eiropas valstu parakstīja Boloņas deklarāciju, arī Latvija apņēmas kļūt par daļu no Eiropas Augstākās izglītības telpas (EAIT) un to aktīvi veidot. Iesaistīšanās Boloņas procesā nozīmēja kopīgu principu ieviešanu augstākajā izglītībā, lai nodrošinātu savu augstskolu studentiem un absolventiem brīvu mobilitāti, nodarbinātību vienotajā Eiropas telpā, kas savukārt nozīmēja savstarpēji uzticamas un skaidri saprotamas izglītības sistēmas izveidi, ar skaidru kvalifikāciju ietvarstruktūru, kur, beidzot katru līmeni, tiek sasniegti noteikti studiju rezultāti. Lai gan jau 2010. gadā Izglītības ministru konferencē Lēvenē tika pasludināta vienotās Eiropas Augstākās izglītības telpas izveide, tomēr studentu un mācībspēku mobilitāte nebija sasniegusi iepriekš plānotos apjomus. Lēvenes ministru konferences komunikē⁵ ministri vienojās par skaitliska mērķa nepieciešamību attiecībā uz mobilitāti – līdz 2020. gadam studējošo mobilitātei EAIT jābūt vismaz 20 %. EAIT absolventiem ir jāsasniedz globālā līmenī salīdzināmas prasmes un kompetence strauji mainīgā darba tirgus apstākļos⁶. Starptautiskā mobilitāte un sadarbība ir minēti kā mērķi arī Eiropas Padomes dokumentā „*Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems*”⁷.

AI eksportspējas nozīme ir svarīga ne tikai, lai Latvijas augstākā izglītība pilnvērtīgi iekļautos EAIT, bet tās attīstība varētu dot būtisku ieguldījumu arī valsts ekonomikas attīstībā. Atbilstoši KPMG pētījumam⁸ „Augstākās izglītības eksportspējas novērtējums un ieteikumi”, ārvalstu studentu skaitam pieaugot par 10 %, valsts iegūtu 1,38 miljoni eiro gadā, ārvalstu studentu skaitam pieaugot divas reizes, valsts finanšu ieguvums būtu 13,8 miljoni eiro gadā, bet palielinot ārvalstu studentu īpatsvaru līdz 10,5 % no studentu kopskaita, ieguvums naudas izteiksmē būtu 74,8 miljoni eiro gadā.

Visi šie procesi ietekmē arī izglītības tirgu konkrētā valstī – ja augstskola spēj paaugstināt savu kvalitāti un reputāciju, piesaistot studentus no visas pasaules, tā kļūst sekmīgāka arī nacionālajā tirgū. Ārzemju studentu piesaiste nesniedz tikai ekonomisku efektu valstij mācību maksu veidā. Tā ir šaura pieeja. Ekonomiskie ilgtermiņa efekti ārzemju studentu izglītošanā nedrīkst tikt novērtēti par zemu. Bijušajiem studentiem izveidojas lojalitāte pret valsti, kas iespaido viņu izvēli, pārdodot preces un investējot naudu, un rezultāts ir valūtas plūsma uz šo valsti vēl ilgi pēc studiju pabeigšanas. Bet šie ekonomiskie ieguvumi ir netieši un vairāk attiecas uz valsti kopumā, nevis uz pašu augstskolu.

---

⁵ Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué, April 2009, 3

⁶ Konference „Learning mobility in Higher Education:Trends,approaches and challenges”, 05.-07.10.2011., Prāga, Čehija.

⁷ Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems, Brussels, 20.9.2011, COM(2011) 567 final

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>

⁸ KPMG Baltics SIA „Augstākās izglītības eksportspējas novērtējums un ieteikumi”, 23.09.2011.

Ministru kabinetā 2010. gada 5. augustā apstiprinātajā pasākumu plānā „Par nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010. - 2012.gadam”⁹ (turpmāk – Pasākumu plāns) augstākās izglītības eksportspēja ir ietverta kā viens no 4 galvenajiem virzieniem. Pasākumu plānā paredzēti konkrēti pasākumi četros galvenajos rīcības virzienos:

- studiju un zinātniskās darbības kvalitātes uzlabošana,
- augstākās izglītības un zinātnes institūciju materiāli tehniskās bāzes modernizācija un resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšana,
- augstākās izglītības internacionalizācija un eksportspējas paaugstināšana,
- augstākās izglītības un zinātnes sektora integrācija ar tautsaimniecību un sabiedrības attīstību.

Sadaļā „augstākās izglītības internacionalizācija un eksportspējas paaugstināšana” bija paredzēti 9 pasākumi, no kuriem 3.3. pasākums attiecas uz ESF 1.1.2.2.1. apakšaktivitāti „Studiju programmu satura un īstenošanas uzlabošana un akadēmiskā personāla kompetences pilnveidošana”, kas noteica, ka „jāveicina studiju programmu izstrāde ES valodās, kā arī kopīgu studiju programmu izstrāde un īstenošana ar ārvalstu partnerinstitūcijām”, paredzot atbalstīt vismaz 10 studiju programmu izstrādi ES valodās, sasniegt 2012. gada 4. ceturksnī ārvalstu studentu īpatsvaru 3 % apmērā un šim nolūkam laika posmā 2007. - 2013. gads piešķirt **4 614 671 LVL** lielu finansējumu (neskaitot finansējumu, kas paredzēts studiju programmu izvērtēšanai ESF 1.1.2.2.1. apakšaktivitātē). Sākotnēji, Pasākumu Plāna apstiprināšanas laikā, bija plānots, ka Projekta gaitā tiks ieteiktas studiju programmas turpmākai attīstībai un finansiālam atbalstam to eksportspējas potenciāla attīstībai. Darba grupai nav informācijas, vai sākotnējie IZM nodomi vēl ir spēkā un vai ESF apakšaktivitātē vēl ir pieejams sākotnēji iedalītais finansējums, tomēr šis dokuments ir svarīgs ar to, ka ir iezīmēts mērķis - ārvalstu studentu daļa 3 % no kopskaita 2012. gada beigās.

Augstākās izglītības eksports veicinātu arī ārvalstu studentu skaita palielināšanos, kas savukārt veicinātu arī studiju kvalitāti un internacionālas vides radīšanu augstskolā. Studentu un mācībspēku mobilitāte ir viens no indikatoriem, ar kuru palīdzību var mērīt AII konkurētspēju, konkurējot gan vietējā, gan starptautiskajā AI tirgū. Lai gan pēdējos gados ievērojami palielinājušās Latvijas augstākās izglītības eksporta iespējas un ir palielinājies arī ārvalstu studentu skaits Latvijas augstskolās (1. tabula)¹⁰, tomēr kopējais ārvalstu studentu īpatsvars joprojām ievērojami atpaliek no Lēvenes mērķa un arī no IZM Pasākumu plānā noteiktā lieluma.

⁹ 05.08.2010. MK rīkojums Nr.458 "Par Pasākumu plānu nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010.–2012.gadam" ["LV", 125 \(4317\), 10.08.2010.](#)

¹⁰ A.Melnis, V.Abizāre, IZM gadskārtējais statistikas pārskats (sākot no 2006.gada)

1. tabula. **Latvijas augstskolas studējošo ārvalstu studentu skaita dinamika**
2005. – 2012. gadā

Rādītājs	2005/ 06	2006/ 07	2007/ 08	2008/ 09	2009/ 10	2010/ 11	2011/ 12	2012/ 13
Ārvalstu studenti, skaits	1416	1425	1492	1583	1715	1949	2717	3493
Ārvalstu studenti, īpatsvars	1.1	1.1	1.2	1.3	1.5	1.9	2.8	3.69

Pēdējā laikā aktuālajās diskusijās par Latvijas AII konkurētspēju bieži vien tā tiek saistīta ar AII vietu dažāda veida starptautiskajos augstskolu reitingos¹¹.

Lai gan reitingi, kā redzējām, pēc būtības nav vienīgie rīki, kas nosaka augstskolu starptautisko konkurētspēju, tiem ir arvien pieaugoša loma augstskolu starptautiskajā atpazīstamībā. Augstskolu reitingi un augstskolu vieta tajos aizvien biežāk kalpo kā magnēts ārzemju studentu piesaistei, savu studentu noturēšanai, un arī politiku debatēs tie ieņem arvien lielāku vietu, kā vienkāršs un robusts AI starptautiskās konkurētspējas mērs.

Darba grupa savā pētījumā koncentrējās tieši uz šāda starptautiskās konkurētspējas aspekta analīzi ar uzsvāru uz AI SP eksportspējas potenciālu, noslēgumā dodot ieteikumus, kā veicināt starptautisko augstākās izglītības iestāžu un to SP konkurētspēju.

1. Starptautiskie augstskolu reitingi – augstskolu konkurētspējas mērs?

Reitingu skaits un veids, kā arī amplitūda strauji pieaug. Sākotnēji reitingi tika ļoti kritizēti, bet pamazām jāatzīst, ka to popularitāte sabiedrībā, sevišķi tajā sabiedrības daļā, kas nav tieši saistīta ar darbu augstskolās, pieaug. E. Hāzelkorna savā darbā¹² plaši analizē dažādu reitingu indikatoru aprēķinos izmantotās nepareizības un ierobežojumus. Kopumā viņa secina, *ka valstu valdībām būtu jābeidz nodarboties ar pārlieku reitingu piesaukšanu, jo tādā veidā tās riskē deformēt savu valstu AI sistēmas, izmantojot nepareizus indikatorus.* Autore norāda, ka valdībām jāprioritizē AI uzdevumi, izvēloties, kas ir svarīgāk – vai nodrošināt darbaspēku savas valsts vajadzībām, vai nodrošināt vienlīdzīgu pieejamību, vai reģionālo attīstību, vai izaudzināt labākus pilsoņus, vai izaudzināt nākotnes „Einšteinus”, vai arī nodrošināt kādai no

¹¹ R. Kīlis, 10.09.2012. LETA

¹² E. Hazelkorn, *Rankings and the Reshaping of Higher Education: The Battle for World-Class Excellence*, 2008.

augstskolām pasaules klases konkurētspēju¹³. Autore secina arī, ka mērķu izvirzīšana AII jāizmanto tikai, lai palielinātu augstskolu un visas sistēmas kvalitāti un kapacitāti, nevis tikai, lai finansiāli atbalstītu labākās augstskolas.

Nepretendējot veikt pieejamo augstskolu reitingu un tajos izmantoto indikatoru un metodiku pārskatu, kas nebija šī pētījuma mērķis un ko jau savā grāmatā „*Global University Rankings And Their Impact*” pārskatāmi ir apkopojis A. Rauhvargers¹⁴, pētījuma autori tos piedāvā īsumā apkopot, grupējot indikatorus galvenajās grupās, kā parādīts 2. tabulā, balstoties uz trīs populārākajos reitingos - *Times Higher Education world university Ranking*¹⁵, *QS world university ranking*¹⁶ un *Shanghai Academic Ranking of world universities (ARWU)*¹⁷ - izmantotajiem indikatoriem.

2. tabula. Radniecīgie indikatori trīs populāros augstskolu reitingos Times Higher Education world university Ranking¹⁸, QS world university ranking¹⁹ un Shanghai Academic Ranking of world universities (ARWU)²⁰.

Biežāk lietotie radniecīgie indikatori	THE	QS	ARWU
Reputācijas aptaujas (par studijām un zinātni)	33 %	40%	
Darba devēju aptaujas		10%	
Nobela prēmiju (un <i>Fields</i> apbalvojumi) laureātu skaits, kas strādā augstskolā			20 %
Augstskolu beidzēju skaits, kas saņēmuši Nobela prēmiju un <i>Fields apbalvojumus</i>			10 %
Akadēmiskā personāla kvalitāte			10 %
Piešķirtie doktora grādi/ akadēmiskais personāls	6 %		
Dr. grādu skaits/bakalaura grādu skaits	2,25 %		
Uzņemto bakalauru skaits/akadēmiskais personāls	4,5 %	20%	
Citētie raksti/personāls (vai zinātnieki)	30 %	20%	20 %
Rakstu skaits /akadēmiskais personāls (vai rakstu skaits noteiktos žurnālos)	6 %		20 %
Indeksētie raksti datu bāzēs			20 %

¹³ E.Hazelnorn, Is it Time to Move Beyond Rankings?, Meeting of DGHE, Krakow, 11-12 October 2011

¹⁴ A.Rauhvargers, Global university rankings and their impact, EUA, 2010, http://www.eua.be/pubs/Global_University_Rankings_and_Their_Impact.pdf

¹⁵ <http://www.timeshighereducation.co.uk>

¹⁶ <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings>

¹⁷ <http://www.shanghairanking.com/ARWU-Methodology-2012.html>

¹⁸ <http://www.timeshighereducation.co.uk>

¹⁹ <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings>

²⁰ <http://www.shanghairanking.com/ARWU-Methodology-2012.html>

Raksti kopā ar starptautiskiem zinātniekiem	2,5 %	
Ārzemju akadēmiskais personāls/vietējais akadēmiskais personāls vai ārzemju viesprofesoru %	2,5 %	5 %
Attiecība starptautiskie studenti/vietējie studenti vai starptautisko studentu %	2,5 %	5 %
Ienākumi no līgumiem ar industriju/akadēmiskais personāls	2,5 %	
Augstskolas ieņēmumi/akadēmiskais personāls	2,25 %	
Ieņēmumi zinātniskajai darbībai/ akadēmiskais personāls	6 %	

Vērtējot augstskolu reitingu augšpusē nokļuvušās augstskolas, J. Salmi savā darbā „*World Class Universities*”²¹ izveido jēdzienu „pasaules klases universitātes” (PKU). Viņš secina, ka tās ir augstskolas, kurām ir šādas galvenās pazīmes:

- Talantu koncentrācija – tās uzņem tikai labākos studentus un piesaista tikai labākos profesorus un zinātniekus.
- Augsts īpatsvars augstākā līmeņa studentu (maģistra un doktorantūras līmeņa) (Hārvardas Universitāte – 59 %, Pekinas Universitāte - 53 %).
- Liels starptautisko studentu īpatsvars, apmēram 20 - 30 %.
- Liels finanšu apjoms, ko veido gan publiskie līdzekļi, gan studiju maksas, gan dāvinājumi (1 PKU veidošanai varētu būt nepieciešami apmēram 500 milj. \$).
- Starp 20 ASV topa augstskolām tikai divas - Mičiganas Valsts universitāte un Bērklijas Universitāte - ir valsts augstskolas. Privātajās augstskolās profesori saņem par 30 % lielākas algas nekā valsts augstskolās.

Pēdējā laikā augstskolas ir aicinātas piedalīties EK iniciētā un finansiāli atbalstītā „alternatīvā augstskolu darbības caurspīdības rīkā” *U-multirank*²², kas pēc būtības ir daudzdimensiju ranžēšanas mehānisms. *U-multirank* izmanto šādus principus:

- 1) Lietotāji orientēti (pats lietotājs izvēlas sev svarīgos kritērijus - „my rank” princips).
- 2) Vispirms augstskolas klasificē (*U – map*), lai nodrošinātu to, ka salīdzina līdzīgos.
- 3) Izmanto indikatorus 5 grupās:
  - Studijas,
  - Zinātne un pētniecība,
  - Zināšanu pārnese,

²¹ J.Salmi, The challenge of establishing World- Class Universities, The World Bank, Washington, 2009

²² <http://www.umultirank.org>

- Starptautiskā orientācija,
- Reģionālā iesaiste.

Iepriekšējos gados ir veikts šī ranžēšanas rīka pilotprojekts un indikatoru validācijas posms²³, kurā piedalījās 159 dažāda profila AII, no kurām 2/3 augstskolu bija no Eiropas. Validācijas posmā *U-multirank* projektā tika izmantoti lejāk parādītie indikatoru piemēri.

Indikatori klasifikācijai:

- Studijām: kura līmeņa studijas tiek realizētas; studiju virzieni; izdevumi studijām;
- Studentu profils: studentu skaits, nepilna laika un tālmācības studentu skaits, studentu skaits dažādās vecuma grupās;
- Pētniecībai: izdevumi pētniecībai; anonīmi recenzētu publikāciju skaits, piešķirto doktora grādu skaits;
- Reģionālā iesaiste: pirmā gada bakalauru studentu skaits no reģiona; ienākumi no reģiona institūcijām; reģionā strādājošie absolventi;
- Iesaiste zināšanu pārnēsē: iesaiste kultūras dzīves organizēšanā; ienākumi no zināšanu pārnēses; noraidītie patentu pieteikumi; izveidoto *start – up* firmu skaits;
- Starptautiskā dimensija: ienākumi no starptautiskiem finanšu avotiem; „izejošie” apmaiņas studenti; „ienākošie” apmaiņas studenti; ārzemju akadēmiskais personāls.

Indikatori studiju vērtēšanai (augstskolas līmenis):

- Absolventu īpatsvars bakalaura līmenī;
- Absolventu īpatsvars maģistra līmenī;
- Vidējais programmas apguves laiks bakalaura grāda iegūšanai;
- Vidējais programmas apguves laiks maģistra grāda iegūšanai;
- Izdevumi studijām uz vienu studentu;
- Beidzēju bezdarbnieku procents;
- Starptautisku programmu īpatsvars.

Indikatori studiju vērtēšanai (fakultātes līmenis):

- Studentu/akadēmiskā personāla attiecība;
- Absolventu/studentu attiecība;
- Investīcijas laboratorijās;

---

²³ Prof.Dr.F.Ziegele, U-Multirank Developing a concept and testing the feasibility of a multi-dimensional global university ranking, 3rd Symposium on University Rankings and Quality Assurance in Europe 2011, Brussels.

- Akadēmiskā personāla kvalifikācija;
- Relatīvais beidzēju bezdarba rādītājs.

Indikatori studiju vērtēšanai – studentu aptauja:

- Vispārējais programmas novērtējums;
- Mācīšanas novērtējums;
- Infrastruktūras novērtējums;
- Programmas organizācija;
- Programmas orientācija uz zinātņi;
- Kursu kvalitāte.

Indikatori pētniecības vērtēšanai studijās:

- Ienākumi no zinātniskās darbības;
- Publikācijas;
- Starpdisciplinārās publikācijas;
- Procentuālie izdevumi zinātņei;
- Konkursa kārtībā iegūtais finansējums pētniecībai;
- Mākslinieciskās jaunrades rezultāti;
- Doktora grādu ieguvušo skaits un *post – doku* skaits;
- Citējamības indekss (normalizēts katrā disciplīnā);
- Augsti citēto publikāciju īpatsvars.

Indikatori zināšanu pārneses vērtēšanai:

- Iegūtie patenti;
- *Start – up* firmu skaits;
- Zināšanu pārneses biroja lielums;
- Līdzautorība patentos;
- Ienākumi no trešajām pusēm;
- Akadēmiskais personāls no uzņēmumiem;
- Kopīgi pētniecības projekti ar privāto sektoru;
- Universitāšu un industrijas kopīgas publikācijas.

Indikatori reģionālās iesaistes vērtēšanai:

- Absolventi, kas paliek strādāt reģionā;

- Promocijas darbi, kas izstrādāti sadarbībā ar reģiona uzņēmumiem un iestādēm;
- Ienākumi no reģiona uzņēmumiem;
- Iesaiste tālākizglītībā reģiona vajadzībām;
- Vasaras skolas vidusskolēniem;
- Studentu prakses reģiona uzņēmumos un iestādēs.

Indikatori starptautiskai dimensijai:

- Starptautiskais akadēmiskais personāls;
- Starptautisko studentu īpatsvars;
- Programmu procents citā valodā bakalaura līmenī;
- Studentu procents kopīgās studiju programmās;
- Starptautiskie pētniecības granti;
- Publikācijas kopā ar ārvalstu autoriem;
- Ārvalstu studentu īpatsvars, kas iegūst doktora grādu.

Aplūkojot visus apskatītos aspektus kopumā, var secināt, ka ir vairāki ļoti svarīgi faktori augstskolu un studiju programmu konkurētspējai:

- Viens no būtiskiem aspektiem augstskolas starptautiskā konkurētspējā ir pieejamais finansējums un līdz ar to finansējums uz vienu studentu, kā arī vidējais atalgojums akadēmiskajam personālam.
- Svarīgs aspekts ir arī valsts un augstskolas prestižs.
- Zinātniskās darbības rezultativitāte un kvalitāte – publikāciju skaits, kas indeksēts atzītās datu bāzē, to citējamība, augstākā līmeņa studentu īpatsvars, pētnieku skaits, izdevumi zinātniskajai pētniecībai.
- Studiju kvalitāte visbiežāk tiek vērtēta ar darba devēju vai studentu aptaujām vai netiešiem indikatoriem, kā, piemēram, studentu/pasniedzēju skaita attiecība.

2. Problēmas, kas kavē Latvijas augstākās izglītības starptautisko konkurētspēju

Galvenās Latvijas augstākās izglītības problēmas, uz kurām ir norādījuši starptautiskie eksperti, kas darbojās AIP Projektā, ir šādas: nepietiekama starptautiskā atpazīstamība un sadarbība, kā arī būtisks finansiālo resursu trūkums. Akadēmiskais personāls maz publicējas

augstas klases starptautiskos zinātniskos žurnālos, darba algas un pētniecībai atvēlētie resursi lielākajā daļā augstākās izglītības iestāžu pēdējo gadu griezumā ir samazinājušies.

Ir vairāki būtiski apstākļi, kas rada apdraudējumus Latvijas augstākās izglītības nākotnei.

Pirmais aspekts ir nepietiekamais atbalsts zinātnei, un, kā zināms, moderna augstākā izglītība bez zinātnes nespēj pastāvēt. Latvija zinātnei un attīstībai atvēl mazāko artavu no IKP Eiropā – tikai aptuveni 0,6 %. Arī nākotnes plāni skaitliskajās vērtībās ir pieticīgi. NAP kontrolskaitlis zinātnei un attīstībai uz 2020. gadu ir tikai 1,5 % no IKP. Lieki piebilst, ka Igaunijā šis skaitlis jau šobrīd ir lielāks, savukārt Eiropas līmeņa dokumentos (Eiropa 2020) tas ir divas reizes augstāks – 3 % no IKP.

Latvijā jau vairākus gadus konsekventi netiek pildīts Zinātniskās darbības likums, kurā ir noteikts pakāpenisks finansējuma pieaugums zinātnei no valsts budžeta. 2013. gadā reālais finansējums zinātnei pat samazinājies par aptuveni 20 miljoniem latu, jo beidzas dažas no ES fondiem finansētas aktivitātes. Zināmas bažas rada arī pārlieta koncentrēšanās uz lietišķajiem pētījumiem, aizmirstot par fundamentālo zinātņi. Līdz ar to aktuāls ir jautājums, vai būs iespējams nodrošināt pienācīgu pētniecisko bāzi topošajiem zinātņu doktoriem. Ja nākamajā ES fondu apguves posmā netiks paredzētas stipendijas, tad jau šobrīd var droši prognozēt, ka doktora grādu ieguvušo jauno zinātnieku skaits turpmākajos gados samazināsies, nevis palielināsies, pretēji NAP veidotāju iecerēm. Ļoti būtisks jautājums, kas ir jāatrisina jau vistuvākajā laikā, ir nepieciešamība izveidot vienotu augstākās izglītības un zinātnes datu bāzi, kur strukturētā veidā tiktu apkopota informācija par akadēmisko un zinātnisko personālu, tā zinātnisko darbību (publikācijām, izgudrojumiem utt.), par augstskolu un zinātnisko institūtu infrastruktūru – laboratorijām, iekārtām, kā arī cita veida informācija par augstskolām un pētnieciskajiem centriem. Daļa no šīs informācijas viegli uztveramā veidā būtu jāizvieto īpaši izveidotā informatīvā portālā, lai veicinātu Latvijas augstākās izglītības un zinātnes pašmāju, un pats galvenais – starptautisko atpazīstamību.

Būtisks ir augstākās izglītības pieejamības un finansējuma jautājums. Finansējums uz vienu studentu Latvijā ir mazāks nekā uz vienu skolēnu, un - vairākas reizes zemāks nekā bezmaksas augstāko izglītību piedāvājošajās Skandināvijas valstīs. Ja tas, ka no ES valstīm uz vienu studējošo mazāki izdevumi ir tikai Rumānijā, var nepārsteigt, ņemot vērā zemo mūsu valsts IKP uz vienu iedzīvotāju (trešais zemākais ES), taču nevienā citā ES valstī (iespējams, ka pasaulē, jo neatradās statistikas dati, kas apliecinātu pretējo) izdevumi uz vienu augstākās izglītības studentu nav mazāki nekā uz vienu pamata vai vidējo izglītību iegūstošu skolēnu. Augstskolām pieejamais finansējums nenoliedzami ietekmē arī AI sistēmu starptautisko konkurētspēju. To, kā Latvija izskatās uz citu valstu fona, raksturo 3. tabula.

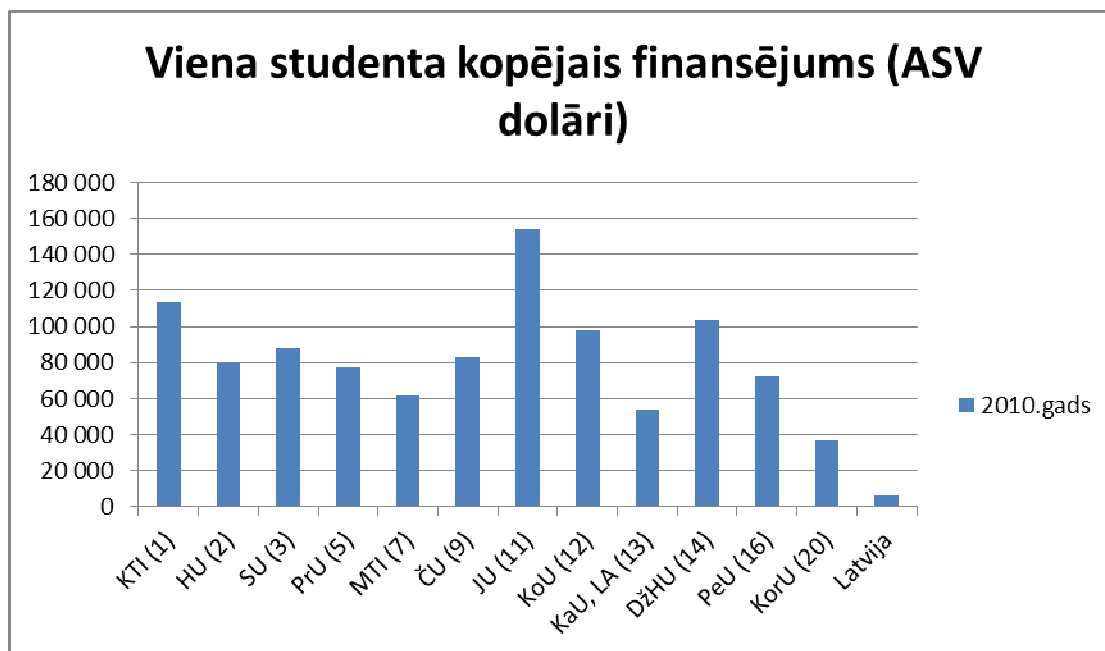
3.tabula. Valsts budžeta izdevumi uz vienu studentu un skolēnu Latvijā 2006. un 2009. gadā.

Izdevumi uz vienu studentu un skolēnu (EUR, attiecīgajā gadā) ²⁴				
	2006. gads		2009. gads	
	Kopējie izdevumi uz vienu izglītojamo	Izdevumi uz vienu augstākās izglītības studentu	Kopējie izdevumi uz vienu izglītojamo	Izdevumi uz vienu augstākās izglītības studentu
Latvija	3073	3810	3721	3605
Lietuva	2751	4015	3509	4249
Igaunija	3180	3340	4172	4803
Somija	6397	10715	7084	12488
Zviedrija	7392	14119	7950	15045
ES	5956	8604	6503	9343
ASV	10832	20296	11369	22734

Finansējums uz vienu studentu Latvijā raksturojams kā ļoti zems, Somijā un Zviedrijā, kur tiek piedāvāta bezmaksas augstākā izglītība, izdevumi uz vienu studentu ir trīs līdz četras reizes lielāki. Tā ir ļoti negatīva tendence, kas norāda uz būtisku finanšu resursu trūkumu augstākajā izglītībā, kas nav risināms tikai ar dažādiem konsolidējošiem pasākumiem. Ja šobrīd labākie studenti var studēt par valsts budžeta līdzekļiem visās studiju jomās, tad atteikšanās no budžeta vietām var radīt apdraudējumu, ka ievērojams skaits labāko studentu izvēlēsies bezmaksas studijas ārpus Latvijas. Nepārdomāta augstākās izglītības finansējuma maiņa var apdraudēt tos studiju virzienus, kas var tikt atzīti par nebūtiskiem, neperspektīviem, nefinansējamiem. Nav jēgas celt augstākās izglītības kvalitāti, vienlaikus to padarot mazāk pieejamu savas valsts pilsoņiem. Ja Igaunijā, Somijā un citās valstīs būs bezmaksas augstākā izglītība, pastāv reāls risks, ka uz turieni studēt dosies ievērojams skaits Latvijas jauniešu. Lai arī cik liela ir vēlme piesaistīt ārvalstu studentus, jāatceras, ka *galvenā un prioritārā augstākās izglītības mērķgrupa ir mūsu valsts iedzīvotāji.*

²⁴ Izdevumi uz vienu studentu un skolnieku.
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00067&language=en>
 (aplūkots internetā 2012.gada 20.septembrī)

Vēl lielāka atšķirība finanšu rādītājos konstatējama, ja salīdzina finansējumu uz vienu studentu nevis valsts līmenī, bet augstskolas līmenī. 1. attēlā dots salīdzinājums, cik viens students izmaksā dažādās *THE* reitinga galvgalī esošās augstskolās, salīdzinot ar izdevumiem uz vienu studentu vidēji Latvijas augstskolās.

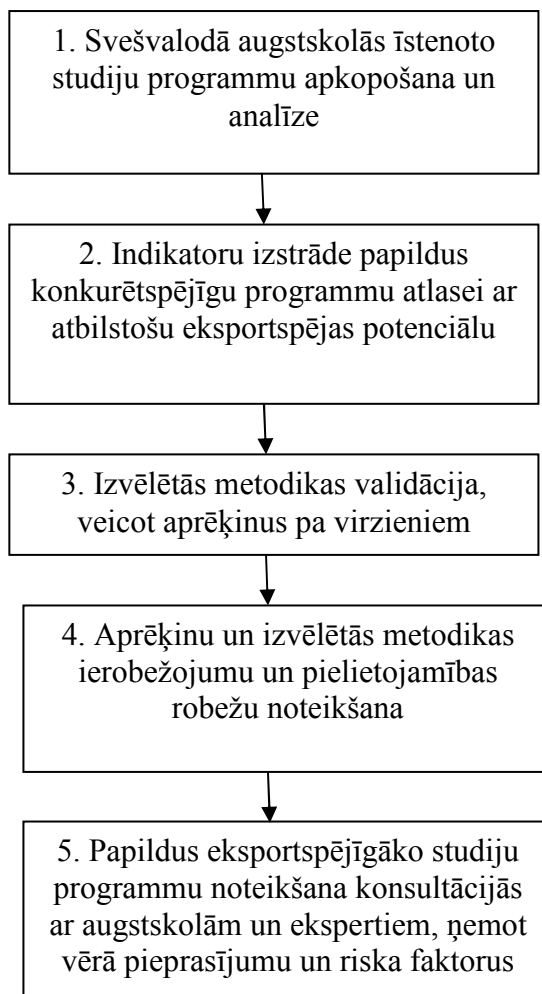
1. attēls. **Izdevumi dolāros uz vienu studentu dažādās Times Higher Education reitinga galvgalī esošās augstskolās:** 1 - Kalifornijas Tehnoloģiskais Institūts (KTI); 2 - Hārvardas Universitāte (HU); 3 - Stenfordas Universitāte (SU); 5 - Prinstonas Universitāte (PrU); 7 - Masačūsetsas Tehnoloģiskais institūts (MTI); 9 - Čikāgas Universitāte (ČU); 11 - Jēlas Universitāte (JU); 12 - Kolumbijas Universitāte (KoU); 13 - Kalifornijas Universitāte (KaU), Losandželosa; 14 - Džona Hopkina Universitāte (DžHU); 16 - Pensilvānijas Universitāte (PeU); 20 - Kornelas Universitāte (KorU). (Informācija apkopota no internetā pieejamajiem datiem).

3. Metodika konkurētspējas analīzei studiju programmām

Ņemot vērā visu iepriekš aprakstīto un balstoties uz starptautiskajos reitingos visbiežāk izmantotajiem indikatoriem, darba grupa analizēja Projekta ietvaros izveidotajā datu apkopojumā pieejamo skaitlisko informāciju ar mērķi izstrādāt priekšlikumus augstskolu studiju programmu starptautiskās konkurētspējas noteikšanai ar uzsvaru uz eksportspējas potenciālu. Darba grupas izstrādātās metodikas principiālā shēma parādīta 4. tabulā. Izstrādātā metodika ietver esošā piedāvājuma augstākās izglītības studiju programmām svešvalodā apkopšanu un analīzi, kā arī papildus konkurētspējīgu studiju programmu noteikšanu ar

potenciālu eksportspējas attīstībai, gan veicot aprēķinus, gan konsultējoties ar augstskolām un ekspertiem.

4. tabula. Izstrādātās metodikas²⁵ principiālā shēma

Rēķinoties ar Latvijas specifiku – maza valsts ar mazu iedzīvotāju skaitu un specifisku (unikālu) nacionālo valodu, kuru nevar plaši pielietot nevienā citā pasaules valstī, pamatkritērijs SP eksportspējas nodrošināšanai ir alternatīvas (internacionālas) studiju valodas piedāvāšana. Uz to, ka SP, kas tiek piedāvātas tikai latviešu valodā, nebūs iespējams piesaistīt ārvalstu studentus, ir norādījušas arī vairākas AIP Projekta ietvaros Latvijas augstāko izglītību novērtējušās starptautiskās ekspertu grupas.

Jau šobrīd Latvijā tiek piedāvāts ievērojams skaits SP svešvalodās, galvenokārt angļu valodā. Līdz ar to šīs SP galveno eksportspējas kritēriju – studiju piedāvājumu starptautiskā svešvalodā, ir izpildījušas. Līdz šim lēmumu par to, kuras SP ir jāpiedāvā arī svešvalodās, augstskolas pieņēma pašas, vadoties pēc starptautisko (ārvalstu) studentu pieprasījuma.

²⁵ *Metodika* - paņēmienu kopums, kas izmantots kāda darba veikšanā

Lai SP eksportspējas izvērtējumu padarītu efektīvāku, darba grupa piedāvā inovatīvu pieeju – to SP, kuras līdz šim netiek piedāvātas svešvalodās, savstarpēju salīdzināšanu studiju virzienu ietvaros, novērtējot to eksportspēju un identificējot to eksportspējas potenciālu.

Rezultātā augstskolām tiks dotas rekomendācijas konkrētu SP piedāvāšanai starptautiskajā tirgū un šo SP piedāvājuma veidošanas svešvalodās apsvēršanai. Līdz ar to darba grupai bija jāizstrādā metodika papildu programmu atlasei ar atbilstošu konkurētspējas un eksportspējas potenciālu. Šī uzdevuma īstenošanai tika veikta ekspertu aptauja, lai identificētu indikatorus un to savstarpējās attiecības (svarus), pēc kuriem analizēt SP. Ekspertu aptauja tika veikta nozares profesionāļu vidū, proti, lielajā Projekta darba grupā, kurā piedalījās augstskolu studiju prorektori vai studiju daļu vadītāji un eksperti ar ilgu darba pieredzi augstākajā izglītībā. Apkopoti ekspertu aptaujas rezultāti parādīti 2. pielikumā.

3.1.Svešvalodā īstenoto studiju programmu apkopošana un analīze

Atbilstoši 2010.08.05. MK apstiprinātā Pasākumu plāna „Par nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010. - 2012. gadam” 3.1. punktam, Akadēmiskās informācijas centram (AIC) ir deleģēta (ikgadējs līgums starp Izglītības un zinātnes ministriju un AIC) eksportspējas atbalsta funkcija informācijas sniegšanai par studiju iespējām Latvijā, kā arī augstākās izglītības eksporta pakalpojumu atbalstam augstākās izglītības institūcijās un tās koordinēšanai. Valsts Izglītības attīstības aģentūra sadarbībā ar AIC uztur mājas lapu „*Study in Latvia*”²⁶, kurā atrodams Latvijas augstskolu studiju programmu piedāvājums svešvalodās. Šajā pētījumā tika izmantota gan šajā mājas lapā atrodamā informācija, gan arī AIC rīcībā esošā atjaunotā informācija par studiju programmām, kuras Latvijas augstskolas īsteno svešvalodā. Šī pieeja ir balstīta arī uz apsvērumu, ka augstskolas ir autonomas studiju procesa īstenošanā²⁷ un tās vispirms saņem ārzemju studentu pieprasījumu pēc konkrētām studiju programmām. Veicot analīzi, jāņem vērā, ka Latvijas normatīvie akti (Augstskolu likums 56. pants²⁸ un Izglītības likums 9. pants²⁹) paredz iespēju valsts augstskolās realizēt studiju programmas ārzemniekiem tikai Eiropas Savienības valodās.

---

²⁶ www.studyinlatvia.lv

²⁷ Augstskolu likums 4.pants [www.likumi.lv/http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967](http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967)

²⁸ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967>

²⁹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=50759>

3.2.Indikatoru izstrāde papildu programmu atlasei ar atbilstošu konkurētspējas un eksportspējas potenciālu

Tā kā darba grupas uzdevums potenciāli eksportspējīgā piedāvājuma izstrādē bija Projektā veikto ekspertu subjektīvo studiju programmu vērtējumu papildināt ar skaitliskiem indikatoriem, tad darba grupa veica pētījumus un apkopoja starptautisko pieredzi augstākās izglītības un studiju konkurētspējas novērtēšanai, izmantojot dažādus indikatorus. Veicot Projekta ietvaros datu apkopojuma AISPI bāzē ievadītās informācijas analīzi³⁰, tika izstrādāts sākotnējo indikatoru saraksts konkurētspējīgāko studiju programmu ar vislielāko eksportspējas potenciālu noteikšanai augstskolās, ņemot vērā informāciju, kas pieejama projekta vajadzībām izveidotajā datu apkopojumā, un informācijas izmantošanas ierobežojumus (1. pielikums). Indikatoru atlasē darba grupa vadījās arī no pieejas, kāda tiek izmantota, vērtējot augstskolu konkurētspēju starptautiskajos augstskolu reitingos. Aprēķiniem tika izmantoti tabulā parādītie indikatoru ar attiecīgajiem svāriem, kas ir aprēķinātās vidējās vērtības no ekspertu aptaujas rezultātiem.

Tā kā koledžas ir augstākās izglītības iestādes, kas īsteno pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību, sagatavojot speciālistus galvenokārt valsts tautsaimniecības vajadzībām, tām ir cita misija nekā augstskolām, līdz ar to koledžu studiju programmu eksportspējas vērtējums pēc šiem indikatoriem netiek veikts.

3.3.Izvēlētās metodikas validācija, veicot aprēķinus

Aprēķini tika veikti, par pamatu ņemot Projektā izveidoto studiju programmu, kas tika vērtētas Projektā, sarakstu pa 28 studiju virzieniem. Indikatoru un to svaru pielietošanā, balstoties uz ekspertu ieteikumiem, tika ņemta vērā zinātnes nozaru specifika un publicēšanās tradīcijas. Virzieni tika iedalīti 3 grupās: mākslas virziens, humanitāro un sociālo zinātņu virzieni, pārējie virzieni. Konkurētspējas noteikšanas ar eksportspējas potenciālu izmantoti 13 kritēriji, katram kritērijam piešķirot ekspertu grupas anketēšanas/aptaujas rezultātā noteiktos svarus (2. pielikums):

5. tabula. Indikatori un to svāri potenciāli eksportspējīgo programmu noteikšanai sadalījumā pa studiju virzieniem

	Indikators	Mākslas virziens	Humanitāro un sociālo zinātņu	Pārējie virzieni
--	-------------------	-------------------------	--------------------------------------	-------------------------

³⁰ IKVD veidotā projekta datu apkopojums <https://aispi.ikvd.gov.lv>

			virzieni	
1.	Zinātniskās publikācijas <i>Scopus</i> DB/vēlētais akadēmiskais personāls	9	12	19
2.	Zinātniskās publikācijas citos starptautiskajos izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	7	9	8
3.	Zinātniskās publikācijas Latvijas izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	4	5	4
4.	Monogrāfiju skaits/vēlētais akadēmiskais personāls	9	12	6
5.	Koncerti, meistarklases, izstādes, audio, video ieraksti/vēlētais akadēmiskais personāls	15	1	0
6.	Patenti/vēlētais akadēmiskais personāls	2	2	7
7.	<i>Erasmus</i> un citas mobilitātes programmas izmantojušo studentu skaits pēdējos 3 gados	9	9	9
8.	Ārzemju studentu skaits pēdējos 3 gados	8	10	9
9.	Akadēmiskā personāla angļu valodas zināšanas (Ekspertu vērtējums)	7	10	7
10.	Vai SP piedāvā svešvalodā/-ās	8	8	8
11.	Finansējums AII	6	6	7
12.	Grupa	8	8	8
13.	Ekspertu vērtējums - 4 bloki - Kvalitāte, Resursi, Ilgtspēja, Sadarbība un pārklāšanās	8	8	8

Kopumā izmantota informācija, kas pieejama Projekta AISPI datu apkopojuma bāzē³¹, Projekta vērtēšanas ekspertu vērtējumos, kā arī AIC, IZM un *StudyinLatvia.lv* datos. Papildu informācija par izmantoto rādītāju avotiem atrodama 1. pielikumā.

Komentāri par indikatoriem, veicot aprēķinus:

³¹ IKVD veidotā projekta datu apkopjums <https://aispi.ikvd.gov.lv>

1. - 7. indikatora dati normēti (no 0 līdz 1) virziena ietvaros. Publikāciju skaits AII konkrētā virzienā dalīts ar vēlētā akadēmiskā personāla skaitu virzienā (atfiltrētie dati, novēršot dublēšanos) (dati no AISPI DA).

4., 5., 6. indikatora izejas vērtības ņemtas katrai studiju programmai atsevišķi (dati no AISPI).

Piemērs. Indikatora 1* aprēķins kādai konkrētai studiju programmai :

$$\text{Indikators 1} = \frac{\text{Zinātnisko publikāciju skaits AII virzienā SCOPUS DB (optimizēts)}}{\text{akadēmiskā personāla skaits AII virzienā}}$$

$$\text{Indikators 1 (normēts)} = \frac{\text{Indikatora 1 vērtība}}{\text{maksimālā Indikatora 1 vērtība virzienā}}$$

$$\text{Punkti par Indikatoru 1} = \text{Indikators 1 (normēts)} \cdot \text{Indikatora svars virzienam}$$

* 22. virzienam „Medicīna” metodika 1. indikatora aprēķinam var tikt pieņemta tikai daļēji, jo publikācijas šajā virzienā orientējas uz *PubMed* - bezmaksas biomedicīnas informācijas datubāzi, kas satur saites uz žurnālu rakstu pilniem tekstiem, kā arī norādes par datubāzēm, kur šo žurnālu pilnie teksti pieejami. Lai pilnībā izmantotu izstrādāto metodiku, nepieciešams nākotnē ņemt vērā arī publikāciju skaitu šajā datu bāzē.

8. indikatora dati normēti visām SP kopā - studiju programmā esošo ārzemju studentu skaitu daļa ar maksimālo ārzemju studentu skaitu starp visām SP (dati no AISPI).

9. indikators ir Projekta vērtēšanas ekspertu vērtējums (dati no Projekta vērtēšanas ekspertu kopējām anketām), kurā piešķirtie punkti ir aprakstoši. Tiek izmantots nelineārs punktu sadalījums^{32, 33}. Tā kā punktus aprēķinām intervālā 0..1, vērtējumam atņemam 0.98 (jo jāievēro, ka vērtējumam „1” neatbilst 0) un rezultātam velkam kubsakni. Šādi iegūtos vērtējumus normējam (dalām ar maksimālo skalas vērtību).

$$\text{Formula: } \frac{(\text{vērtējums} - 0.98)^{1/3}}{(4 - 0.98)^{1/3}}$$

Vērtējums	Aprēķinātie normētie punkti
1	0.2

³² Ekspertu ieteikums (J.Dzelme)

³³ Ekspertu ieteikums (M.Hazans, <http://www.delfi.lv/news/comment/comment/mihails-hazans-izm-vertejums-nekorekta-metodologija-un-parkapti-godigas-konkurences-pamatprincipi.d?id=42819320>)

2	0.7
3	0.9
4	1

10. indikators rāda jau esošo situāciju SP eksportspējas veicināšanā; veicot aprēķinu, par šo rādītāju punkti vai nu tiek, vai netiek piešķirti (dati no *StudyinLatvia.lv*).

11. indikators tiek normēts virziena ietvaros, dati par katru AII kopumā (izmantoti IZM statistikas pārskatu dati⁹ un AISPI DA).

12. indikatoram punktus aprēķinā piešķir pēc lineārās skalas, ņemot vērā Projekta vērtēšanas ekspertu SP iedalījumu trīs grupās³⁴ (dati no Projekta vērtēšanas ekspertu anketām):

1. grupa – maksimālais punktu skaits,
2. grupa – 2/3 no iespējamā punktu skaita,
3. grupa – 1/3 no iespējamā punktu skaita.

13. indikatoram arī tiek izmantots 9. indikatora aprakstā demonstrētais nelineārais punktu aprēķins Projekta vērtēšanas ekspertu vērtējumam (dati no Projekta vērtēšanas ekspertu anketām).

Veicot aprēķinu, normētie punkti tiek reizināti ar katra indikatora atbilstošajiem svariem studiju virzienā, 100 punkti ir maksimālais iegūstamo punktu skaits.

Potenciāli eksportspējīgākās SP noteiktas katrā virzienā, attiecīgi pa studiju līmeņiem, tabulā atlasot studiju programmas. Metodika ļauj norādīt uz potenciāli eksportspējīgajām programmām – tām, kuru vērtējums ir augstāks par attiecīgā virziena vidējo vērtējumu studiju līmenī.

3.4. Aprēķinu un izvēlētās metodikas analīze

Būtiski uzsvērt, ka eksportspējas vērtējums veikts virziena ietvaros. Virzienus, kuros ir mazs SP skaits vai šo virzienu piedāvā viena līdz divas augstskolas, aprēķinu rezultātus jāanalizē kritiski, jo konkurētspējīgas var būt/nebūt, piemēram, gandrīz visas virziena programmas un tos nevar ņemt par pamatu programmu saraksta veidošanā. Nav arī korekti noteikt skaitu vai procentu sliksni, atlasot konkurētspējīgākās programmas, jo situācija

³⁴ http://www.aip.lv/ESF_projekts_publ_29.htm

atšķiras dažādos virzienos – proti, virzieni ietver arī saturiski ļoti dažādas programmas, kas pēc būtības savā starpā nekonkurē un nedublē cita citu.

Līdz ar to darba grupas priekšlikums ir - potenciāli eksportspējīgo programmu sarakstā iekļaut tās studiju programmas, kas Latvijā ir unikālas, kā arī tos virzienus, kas tiek realizēti tikai 1 - 2 augstskolās. Darba grupa vienojās, ka tie virzieni, kas tiek realizēti vienā vai divās augstskolās, Latvijā jebkurā gadījumā ir jāattīsta arī AI eksportam un jāatbalsta to tālāka attīstība, jo šie virzieni ir unikāli Latvijā un tie var piesaistīt ārvalstu studentus kā specifiski nišas produkti, kas kopumā atbilst ES „gudrās specializācijas” pieejai.

Metodikas validācijai un aprēķiniem tika izmantots projektā izveidotais SP saraksts tādā dalījumā pa studiju virzieniem, kādā šīs programmas tika vērtētas Projektā. Jāņem vērā, ka ne visas Latvijā realizētās studiju programmas ir iekļautas Projektā vērtēto SP sarakstā.

Tāpat izstrādātā metodika nedod iespējas kvantitatīvi, ar aprēķinu palīdzību, novērtēt kopīgās studiju programmas to datu uzskaites īpatnību dēļ, bet arī tās darba grupa iesaka kā potenciāli eksportspējīgas, jo tās pēc savas būtības, kā Boloņas procesa un EAIT izveides viens no rīkiem, ir radītas ar nolūku veicināt konkurētspēju un palielināt AI eksportu.

Metodika ļauj atlasīt gan studiju programmas, kurām jau ir izveidotas iestrādes un pamati veiksmīgai pozīcijai, piesaistot ārzemju studentus, gan tās, kurām ir potenciāls kļūt par starptautiski konkurētspējīgu eksporta pakalpojumu no piedāvājuma puses.

Punktu izkliede virziena ietvaros (maksimālais vērtējums - minimālais vērtējums virzienā) ir gan salīdzinoši neliela, gan ievērojama:

12,18 punktu starpība 21. virzienā (Lauksaimniecība),

16,79 punkti 19. virzienā (Materiālzinātne, ražošana un pārstrāde) ir ar lielāku izkliedi,

65,87 punkti 22. virzienā (Medicīna),

53,28 punkti 10. virzienā (Informācijas un komunikācijas zinātnes).

Vidēji virzienos punktu starpība starp maksimālo un minimālo vērtējumu ir 38,65 punkti.

3.5. Ierobežojumi un riski izvēlētās metodikas lietošanā un skaitlisku (kvantitatīvu) indikatoru izmantošanā:

Ierobežojumi/riski, lietojot izmantoto metodoloģiju un metodiku, un veiktie pasākumi to novēršanai:

- a) Aprēķiniem tika izmantots Projekta sākotnējais studiju programmu sadalījums pa studiju virzieniem. Pēc 2012. 09. 25. MK noteikumu Nr. 668 ³⁵ „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi” pieņemšanas, studiju programmu sadalījums pa studiju virzieniem atšķiras. Sarakstā iekļautas tikai tās studiju programmas, kas tika iesniegtas studiju programmu vērtēšanai Projektā. Risks vērtējams kā vidējs, ņemot vērā to, ka, Projektu uzsākot, augstskolas, kas nepiedalās Projektā, tika brīdinātas - to īstenotās studiju programmas netiks iekļautas potenciāli eksportspējīgāko programmu sarakstā. Lai novērstu šo nepilnību, metodika tika papildināta ar esošo studiju programmu piedāvājumu svešvalodā AIC un VIAA studiju programmu datu bāzē;
- b) Rēķinot skaitliskos (kvantitatīvos) indikatorus, tika izmantota IKVD veidotā Projekta datu apkopojumā pieejamā informācija. Darba grupas rīcībā nebija datu par šīs informācijas ticamību, līdz ar to risks datu izmantošanai vērtējams kā vidēji augsts. Riska novēršanai darba grupa atlases metodikā ietvēra esošo SP piedāvājumu AIC un VIAA studiju programmu datu bāzē;
- c) Rēķinot citējamu publikāciju skaitu pret akadēmisko personālu, tika izmantots Projekta datu bāzē ievadītais *SCOPUS* iekļauto publikāciju skaits³⁶. Lēmums pamatots ar to, ka Latvijas IZM nodrošina tikai šīs datu bāzes abonēšanu. Vienlaikus šāda pieeja rada risku, ka sarakstā netiks iekļautas tās programmas, kas atbilst zinātnes nozarēm, kurām ir zinātnisko rakstu publicēšanas tradīcijas citās datu bāzēs, piemēram, medicīna. Risks vērtējams kā vidējs. Lai novērstu šo risku, medicīna tiek iekļauta potenciāli eksportspējīgo studiju programmu sarakstā pēc noklusējuma, ņemot vērā jau pierādītu šīs nozares eksportspējas potenciālu. Darba grupa izlases kārtībā veica Projekta datu bāzē attiecībā uz publikācijām ievadītās informācijas validāciju un konstatēja atbilstību apmēram 80 % robežās. **Nākotnē, lai novērstu šo risku, nepieciešams izveidot valstiski atzītu zinātnisko publikāciju datu bāzi un ņemt vērā visās starptautiskās datu bāzēs iekļauto publikāciju skaitu.**
- d) Metodika neietver pieprasījuma analīzi, jo tas nebija darba grupas uzdevums. Risks – vidējs. Lai novērstu šo risku, metodika par pamatu ņem augstskolu izstrādātās studiju programmas svešvalodās ārzemju studentiem (AIC, VIAA), kas ir veidotas saskaņā ar reālo pieprasījumu.

³⁵ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=252142>

³⁶ AIP Ekspertu darba grupas sanāksmes lēmums 2013.gada 9.janvārī

4. Ieteikumi turpmākai rīcībai Latvijas augstākās izglītības konkurētspējas attiecībā uz eksportspēju attīstībai

Pēc pētījuma gaitā iegūtās pieredzes var secināt:

- a) Izstrādāto metodiku var izmantot noteiktu konkurētspējas aspektu noteikšanai un tās veicināšanai, galvenokārt, lai stimulētu tādu rādītāju sasniegšanu, kas ļautu Latvijas augstskolām un to realizētajām studiju programmām kļūt redzamākām pasaulē aizvien biežāk izmantotajos dažādos augstskolu reitingos.
- b) Dažādos reitingos izmantotie kvantitatīvie indikatori tikai ierobežotā veidā raksturo studiju programmu, virzienu un augstskolu konkurētspēju, līdz ar to tikai uz kvantitatīvo indikatoru izmantošanu balstīta pieeja var tikt izmantota vienīgi noteiktu konkurētspējas aspektu mērīšanai, bet nevar tikt izmantota, lai spriestu par studiju kvalitāti, konkurētspēju un eksportspēju kopumā. Kvantitatīvie indikatori izmantojami kā palīg līdzeklis studiju kvalitātes un konkurētspējas mērīšanai un tos nepieciešams kombinēt ar kvalitatīvo ekspertu vērtējumu un citiem līdzekļiem, piemēram, noteiktu AI klientu grupu aptaujām (studējošo apmierinātības pētījumi, darba devēju aptaujas u.c.).
- c) Veidojot ranžēšanas rīkus, ar kuru palīdzību atrast pēc kāda indikatora „labākās” studiju programmas vai augstskolas, ieteicams izmantot iespēju tos veidot interaktīvi, virtuālā vidē, izmantojot pieeju „my rank”³⁷ – katrs lietotājs izvēlas indikatorus, pēc kuriem sakārtot studiju programmas vai augstskolas. Šāda pieeja tiek izvēlēta arī EK atbalstītajā *U-multirank* projektā un tā ietver iespēju apmierināt plašākas klientu mērķu grupas.

Darba grupa analizēja arī Projekta vērtēšanas ekspertu iesniegtos Kopējos ziņojumus par Latvijā realizētajiem 28 studiju virzieniem attiecībā uz ieteikumiem konkurētspējas attīstībai saistībā ar pētījuma tematiku. Daudzos ziņojumos eksperti ir norādījuši uz nepieciešamību veicināt starptautisko sadarbību un konkrētiem aspektiem, kas ir cieši saistīti ar Latvijas augstākās izglītības eksportspēju. Visbiežāk ir pieminēta ne tikai studentu un pasniedzēju apmaiņas programmu (piemēram, *Erasmus*) aktīvāka īstenošana, bet tieši nepieciešamība **vairāk piesaistīt ārvalstu studentus** (piemēram, studiju virzienos *Reliģija un teoloģija; Arhitektūra un būvniecība; Dzīvās dabas zinātnes; Viesnīcu un restorānu serviss, Tūrisma un atpūtas organizācija; Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, Veterinārmedicīna,*

---

³⁷ AIP ekspertu darba grupas sanāksmes apspriede, 2012.gada 21.novembris

*Pārtikas higiēna; Vadība un administrēšana, nekustamo īpašumu pārvaldība; Enerģētika, izņemot Siltumenerģētiku un siltumtehniku, Elektronika un automātika, izņemot Automātikas un datortehniku, Telekomunikācijas; Informācijas tehnoloģijas (datorika); inženierzinātņu tematiskās grupas informācijas tehnoloģiju programmās (automātika un datortehnika, telekomunikācijas, datorvadība un datorzinātne, signālapstrāde)) un ārvalstu pasniedzējus (piemēram, studiju virzienos *Reliģija un teoloģija; Fizika, matemātika un statistika; Tiesību zinātne; Ģeogrāfijas un zemes zinātnes; Ķīmija, ķīmijas tehnoloģijas un biotehnoloģija; Dzīvās dabas zinātnes; Mehānika un metālapstrāde, izņemot Materiālzinātne, Siltumenerģētika, siltumtehnika un Mašīnzinības; Viesnīcu un restorānu serviss, Tūrisma un atpūtas organizācija; Sociālā labklājība; Vadība un administrēšana, nekustamo īpašumu pārvaldība; Informācijas tehnoloģijas (datorika)* un inženierzinātņu tematiskās grupas informācijas tehnoloģiju programmās (automātika un datortehnika, telekomunikācijas, datorvadība un datorzinātne, signālapstrāde); *Ekonomika; Tulkošana*).*

Darba grupa analizēja LR likumdošanu un konstatēja, ka eksportspēja ir atkarīga ne tikai no AII subjektīvas vēlmes to veicināt vai neveicināt, bet arī no objektīviem LR likumdošanas nosacījumiem, kas bieži ļoti strikti regulē aspektus, kuri ir saistīti ar ārvalstnieku, taņī skaitā potenciālo studentu un pasniedzēju, uzturēšanos un darbību Latvijā. Lai arī virknē likumu (piemēram, Imigrācijas likums, Augstskolu likums) ir paredzēti vīzu, uzturēšanās un darba atļauju iegūšanas atvieglojumi ārvalstniekiem, kas Latvijā studē vai arī nodarbojas ar akadēmisko un pētniecisko darbību, darba grupa rekomendē šos atvieglojumus vēl vairāk paplašināt, tādējādi veicinot Latvijas AII starptautisko konkurētspēju. Tāpat darba grupa konstatēja, ka dažas likuma normas (piemēram, Izglītības likuma 15. panta 3. apakšpunktā noteikts - nodrošināt starptautiskiem standartiem atbilstošu izglītības informācijas sistēmas uzturēšanu un aktualizāciju) ir noteiktas, taču netiek reāli pildītas. Šie bija galvenie aspekti, kas noteica papildu ieteikumu Latvijas augstākās izglītības starptautiskās konkurētspējas un eksportspējas veicināšanai izstrādi.

Darba grupa iesaka **Valsts likumdošanas līmenī** :

1. Atvieglot Latvijas Republikas uzturēšanās atļauju iegūšanu citu valstu, kas nav Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas vai Šveices Konfederācijas pilsoņi, valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem, kuri Latvijas Republikā izsaka vēlmi studēt, kā arī šo atļauju pagarināšanas atvieglošanu tiem, kuri jau ir uzsākuši studijas.
2. Atvieglot administratīvos šķēršļus viesprofesoru darbam, personām, kas ierodas Latvijā izglītības programmu īstenošanai, pagarinot uzturēšanās ilgumu bez darba atļaujas saņemšanas no 14 uz 30 dienām (mainīt Imigrācijas likuma 9. panta 2.

- apakšpunkta 4. sadaļu), vai pielīdzināt akadēmiskās darbības nosacījumus zinātniskajai darbībai (Imigrācijas likuma 9. panta 2. apakšpunkta 7. sadaļa nosaka: „Darba atļauja nav nepieciešama, ja ārzemnieks Latvijas Republikā veic zinātnisko darbību saskaņā ar zinātniskās sadarbības līgumu, kas noslēgts ar zinātnisko institūciju reģistrā iekļautu zinātnisko institūciju”).
3. Atbrīvot no valsts nodevu samaksas par vīzu un uzturēšanās atļauju visus Latvijas Republikā akreditētas augstākās izglītības iestādes pilna laika studentus, mainot Ministru kabineta noteikumu Nr. 571 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijas Republikā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem” 10. panta 24. apakšpunktu. Līdz šim šādi atvieglojumi ir paredzēti tikai maģistra un doktora līmeņa pilna laika SP studējošajiem. To nosaka LR MK 10. panta 24. apakšpunkts: Personu kategorijas, kuras atbrīvotas no valsts nodevas samaksas: Latvijas Republikā akreditētas augstākās izglītības iestādes pilna laika students, kurš uzņemts studijām maģistra vai doktora programmā vai studiju programmā, kuras noslēgumā students iegūst maģistra grādam pielīdzinātu grādu, un viņa uzaicinātājs.
  4. Slēgt valstiska līmeņa sadarbības līgumus ar citām valstīm un starptautiskajām organizācijām citu valstu studentu piesaistes veicināšanai (iedzīvināt Izglītības likuma 13. panta 1. apakšpunktu), tostarp paredzēt iespējas citu valstu institūcijām sniegt galvojumus tiem šo valstu pilsoņiem un iedzīvotājiem, kuri vēlas studēt Latvijas Republikā.
  5. Lai veicinātu citu valstu akadēmiskā personāla piesaisti, samazināt valsts valodas zināšanu prasības akadēmiskajam personālam, kas strādā ar ārzemju studentiem un ir ASV, ES, Eiropas Ekonomiskās zonas vai Šveices Konfederācijas pilsoņi, ja tie neieņem amatus augstskolu pārvaldes institūcijās.
  6. Valsts likumdošanā noteikt un izpildīt finansējuma pieauguma grafiku augstākajā izglītībā un zinātnē, līdz tas sasniedz ES vidējo līmeni. Nodrošinot šo likuma normu izpildi sasaistē ar ikgadējo likumu par valsts budžetu.

Izglītības un zinātnes ministrijas līmenī:

1. Atbilstoši Izglītības likuma 15. panta 1. apakšpunktā noteiktajiem uzdevumiem – īstenot vienotu valsts politikas un izglītības stratēģiju, izstrādājot detalizētu, uz konkrētiem hronoloģiskiem atskaites punktiem balstītu AI eksportspējas veicināšanas stratēģiju, tostarp sadarbībā ar citu nozaru ministrijām (piemēram, Ārlietu ministriju) -

izstrādāt Latvijas augstākās izglītības popularizēšanas stratēģiju ārvalstīs, iesaistot arī Latvijas Republikas pārstāvniecības ārzemēs.

2. Pildīt Izglītības likuma 15. panta 3. apakšpunktā noteikto uzdevumu - nodrošināt starptautiskiem standartiem atbilstošu izglītības informācijas sistēmas uzturēšanu un aktualizāciju. Integrēt šo sistēmu ar zinātnisko institūtu informācijas sistēmu, veidojot vienotu augstākās izglītības un zinātnes datu bāzi, tajā skaitā zinātnisko publikāciju datu bāzi. Informācijas sistēmu veidojot, izmantot AIP Projekta materiālus un pieredzi.

Augstskolu līmenī

1. Lai eksportspējas veicināšanai efektīvāk izmantotu pieejamos resursus, ievērojami jāpastiprina augstskolu sadarbība. Nepieciešama kopīga resursu ieguldīšana zinātniskās bāzes stiprināšanā, tostarp kopīgas infrastruktūras un zinātnisko laboratoriju izveide. Nepieciešama ciešāka sadarbība doktorantūras jomā, nākotnē tiecoties uz kopīgu starpaugstskolu doktorantūras programmu veidošanu. Tāpat nepieciešama kopīgu zinātnisku žurnālu veidošana, mērķtiecīgi paaugstinot to zinātnisko kvalitāti un prestižu, kā arī kopīgu zinātnisku projektu realizācija. Apzinoties augstās izmaksas, ar ko ir saistīta kvalificēta ārvalstu akadēmiskā personāla piesaiste, arī šajos jautājumos ir nepieciešama ciešāka augstskolu sadarbība, lai viens Latvijā esošs ārvalstu profesors varētu lasīt lekcijas vairāku augstskolu studentiem. Rekomendējoši studiju virzienu ietvaros būtu veidot kopīgas SP svešvalodās, kas ir skaidri fokusētas uz ārvalstu studentu piesaisti.
2. Augstskolām, reāli apzinot pieprasījumu, izstrādāt atbilstošu stratēģiju, precīzi un mērķtiecīgi sevi pozicionējot augstākās izglītības eksporta tirgū (vīzija, misija, stratēģija), pirms tam kritiski identificējot savas stiprās un vājās puses; kā arī izstrādāt pareizu *zīmola veidošanas* stratēģiju. Nodrošināt pilnvērtīgu visaptverošu informāciju augstskolu mājas lapās arī svešvalodās.
3. Definēt galvenos sasniedzamos indikatorus (*key performance indicators*) atbilstoši augstskolas vīzijai, misijai un uzdevumiem un regulāri sekot to izpildei, analizēt neizpildes cēloņus. Ņemot vērā nepieciešamību Latvijas augstskolām, kas orientējas uz ārzemju studentu piesaisti, kļūt pazīstamām pasaulē, augstskolām jāapsver iespēja izmantot tāds indikatorus, kurus starptautiski lieto, mērot augstskolu panākumus katrā augstskolu grupā (piemēram, izmantojot Projektā izstrādātos indikatorus³⁸).

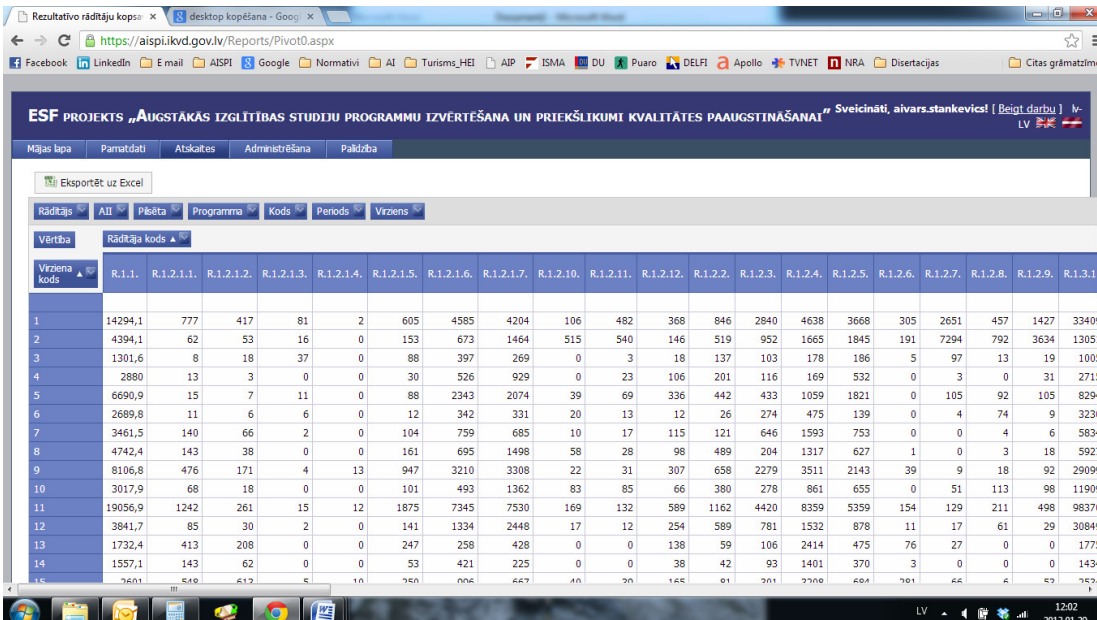
³⁸ Projekta ietvaros iepriekš izstrādāts ieteicamo datu/indikatoru saraksts, pieejams AIP Projekta materiālos

4. Veidot elastīgu atalgojuma sistēmu, vairāk maksājot tam akadēmiskajam personālam, kas papildu akadēmiskajam darbam veic zinātnisku darbību (tajā skaitā raksta zinātniskus rakstus un panāk to publicēšanu, piedalās konferencēs (koncertos un izstādēs mākslas virzienā) un projektos, reģistrē patentus), līdz ar to veicina augstskolu atpazīstamības un prestiža celšanos, arī starptautiskajos reitingos.
5. Mērķtiecīgi iepazīstināt ārzemju studentus ar karjeras iespējām Latvijā, paturot prātā Latvijas valsts intereses, pastiprināt valsts valodas apmācību.
6. Paaugstināt pasniedzēju un studentu svešvalodu prasmes, īpaši ar dažādu starptautisku aktivitāšu (konferenču, semināru) organizēšanu, veicinot svešvalodu praktisko zināšanu nostiprināšanu. Jāsniedz plašs atbalsts un konsultācijas tiem, kas vēlas publicēt zinātniskus rakstus svešvalodās. Jāpaplašina pasaules kultūras studiju iespējas studentiem un pasniedzējiem.
7. Veidojot akadēmiskā personāla politiku, ņemt vērā esošo un potenciālo pasniedzēju spēju, turklāt sistemātiski un ilgstoši, iesaistīties ārvalstu studentu apmācībā.

Pielikumi

1. pielikums. Datu atlasīšana un filtrēšana

Augstākās izglītības padomes īstenotā Eiropas Sociālā fonda projekta "Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai", vienošanās Nr.2011/0012/1DP/1.1.2.2.1/11/IPIA/VIAA/001 (turpmāk – Projekts) ietvaros izveidotajā datu apkopojumā <https://aispi.ikvd.gov.lv> (turpmāk – DA) visi augstākās izglītības institūciju (turpmāk – AII) ievadītie dati ir pieejami divos griezumos – dati pa AII un dati pa AII īstenoto studiju programmu. Savukārt, lai darba grupas ietvaros varētu veikt studiju virzienu konkurētspējas un eksportspējas analīzi, bija nepieciešams visus datus par studiju programmām apvienot pa virzieniem, kā rezultātā DA tika izveidota jauna atskaites forma <https://aispi.ikvd.gov.lv/Reports/Pivot0.aspx> (sk. 1. attēlu).

Virziena kods	R.1.1.	R.1.2.1.1.	R.1.2.1.2.	R.1.2.1.3.	R.1.2.1.4.	R.1.2.1.5.	R.1.2.1.6.	R.1.2.1.7.	R.1.2.10.	R.1.2.11.	R.1.2.12.	R.1.2.2.	R.1.2.3.	R.1.2.4.	R.1.2.5.	R.1.2.6.	R.1.2.7.	R.1.2.8.	R.1.2.9.	R.1.3.1
1	14294,1	777	417	81	2	605	4585	4204	106	482	368	846	2840	4638	3668	305	2651	457	1427	3340
2	4394,1	62	53	16	0	153	673	1464	515	540	146	519	952	1665	1845	191	7294	792	3634	1305
3	1301,6	8	18	37	0	88	397	269	0	3	18	137	103	178	186	5	97	13	19	1000
4	2880	13	3	0	0	30	526	929	0	23	106	201	116	169	532	0	3	0	31	2711
5	6690,9	15	7	11	0	88	2343	2074	39	69	336	442	433	1059	1821	0	105	92	105	829
6	2689,8	11	6	6	0	12	342	331	20	13	12	26	274	475	139	0	4	74	9	323
7	3461,5	140	66	2	0	104	759	685	10	17	115	121	646	1593	753	0	0	4	6	583
8	4742,4	143	38	0	0	161	695	1498	58	28	98	489	204	1317	627	1	0	3	18	592
9	8106,8	476	171	4	13	947	3210	3308	22	31	307	658	2279	3511	2143	39	9	18	92	2909
10	3017,9	68	18	0	0	101	493	1362	83	85	66	380	278	861	655	0	51	113	98	1190
11	19056,9	1242	261	15	12	1875	7345	7530	169	132	589	1162	4420	8359	5359	154	129	211	498	9837
12	3841,7	85	30	2	0	141	1334	2448	17	12	254	589	781	1532	878	11	17	61	29	3084
13	1732,4	413	208	0	0	247	258	428	0	0	138	59	106	2414	475	76	27	0	0	177
14	1557,1	143	62	0	0	53	421	225	0	0	38	42	93	1401	370	3	0	0	0	143
15	3601	548	613	5	10	750	606	667	10	20	165	81	201	2700	684	201	66	6	43	163

1.1.att. Projekta DA atskaites forma pa studiju virzieniem

Pateicoties jaunizveidotajai atskaites formai, darba grupai radās iespēja brīvi atlasīt visus nepieciešamos datus un rādītājus pa studiju virzieniem un AII, kas būtiski uzlaboja darba efektivitāti, strādājot pie studiju virzienu konkurētspējas un eksportspējas analīzes. Darba grupa AII īstenoto studiju virzienu konkurētspējas un eksportspējas noteikšanai kā būtiskākos izvērēja datus:

- R.1.2.1.2. Zinātniskās publikācijas starptautiski citējamās izdevumos (*Scopus*);
- R.1.2.1.3, R.1.2.1.4., R.1.2.1.5., R.1.2.1.6. Zinātniskās publikācijas citos starptautiskajos izdevumos;
- R.1.2.1.7. Zinātniskās publikācijas Latvijas izdevumos;
- R.1.2.2. Monogrāfijas (sākot no 2001. gada);

- R.1.2.6. Patenti, licences, dizainparaugi, datorprogrammas (sākot no 2008. gada);
- R.1.2.7. Koncertdarbība, dalība izstādēs, dalība iestudējumos (sākot no 2008. gada);
- Meistarklases vadīšana (sākot no 2008. gada);
- R.1.2.9. Darbs koncerta, konkursa, festivāla, meistarklases, izstādes un iestudējuma organizēšanā (sākot no 2008. gada);
- R.1.2.10. Darbs starptautiskā žūrijas komisijā (sākot no 2008. gada);
- R.1.2.11. Audio, video ieraksti (sākot no 2008. gada);
- R.4.3.2. Saskaņā ar *Erasmus* izbraukušo studējošo skaits;
- R.4.3.3. Citās sadarbības, apmaiņas programmās izbraukušo studējošo skaits;
- R.4.3.1. Ārvalstu studējošo skaits (mobilitātes programmās);
- R.4.4. Studējošo skaits (ārzemnieki).

Vienlaikus, tika izveidotas arī citas atskaites formas:

- Kopsavilkums pa studiju virzieniem <https://aispi.ikvd.gov.lv/Reports/HEIData2.aspx>;
- Kopsavilkums pa AII <https://aispi.ikvd.gov.lv/Reports/HEIData.aspx>;
- Publikācijas pa virzieniem <https://aispi.ikvd.gov.lv/Reports/Publications.aspx>;
- Publikācijas pa virzieniem (optimizēts)
<https://aispi.ikvd.gov.lv/Reports/Publications2.aspx>.

Darba gaitā darba grupa nolēma iespēju robežās veikt akadēmiskā personāla radošās un zinātniskās darbības datu pārbaudi. Lai sekojošo uzdevumu varētu veikt, bija nepieciešama ievadītās informācijas par zinātniskajām publikācijām starptautiski citējamās datu bāzēs (*Thomson Reuters Web of Science, Scopus, ERIH, EBSCO*) filtrēšana, kā rezultātā tika atfiltrētas publikācijas, kuras tika norādītas atkārtoti (vairāki autori, vairākās datu bāzēs). Datu filtrācijas rezultātā tika iegūta atskaite „Publikācijas pa virzieniem (optimizēts)”.

2.pielikums. Individuālo ekspertu sniegtais vērtējums indikatoru svariem

Nosakot nozīmības svarus indikatoriem, tika ņemts vērā AIP darba grupas ekspertu vērtējums, rēķinot vidējos svarus.
Nozarē mākslas

Indikators	1.eksp	2.eksp	3.eksp	4.eksp	5.eksp	6.eksp	7.eksp	8.eksp	9.eksp	10.eksp	11.eksp	12.eksp	13.eksp	14.eksp	15.eksp	16.eksp
Zinātniskās publikācijas <i>Scopus</i> DB/vēlētais akadēmiskais personāls	≥10	10	10	10	10	5	10	5	5	5	5	10	20	10		
Zinātniskās publikācijas citos starptautiskajos izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	10	10	5	10	5	10		5	5	5	10	5	10	10		
Zinātniskās publikācijas Latvijas izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	-	10	5	10	5	5		5		5	5	5	5	-		
Monogrāfiju skaits/vēlētais akadēmiskais personāls	10	40	10	5	10	5		10	5	10	10		5	10		
Koncerti, meistarklases, izstādes, audio, video ieraksti /vēlētais akadēmiskais personāls	10	40	16	10	10	30	10	10	20	20	15	10	-	10		
Patenti/vēlētais akadēmiskais personāls	≤5	20	-	-	-	-	0	0	5	-	-	-	-	-		

Erasmus un citas mobilitātes programmas izmantojušo studentu skaits pēdējos 3 gados	10	15	8	10	10	10	5	10	10	5	15	10	10	10		
Ārzemju studentu skaits pēdējos 3 gados	8	15	8	5	10	5	10	10	10	5	15	15	10	10		
Akadēmiskā personāla angļu valodas zināšanas (Ekspertu vērtējums)	7	3	8	5	5	10	5	10	10	20	-	10	10	5		
vai SP piedāvā svešvalodā/-ās	8	10	3	5	5	5	25	15	10	-	10	10		5		
Finansējums AII	6	5	7	10	10	5	5	10	10	5	5	5	10	10		
Grupa	8	15	10	10	10	5	5	15	5	10	-	10	10	10		
Ekspertu vērtējums - 4 bloki - Kvalitāte, Resursi, Ilgtspēja, Sadarbība un pārklāšanās	8	10	10	10	10	5	5	5	5	10	10	10	10	10		

Humanitārās un sociālās zinātnes

Indikators	1.eksp	2.eksp	3.eksp	4.eksp	5.eksp	6.eksp	7.eksp	8.eksp	9.eksp	10.eksp	11.eksp	12.eksp	13.eksp	14.eksp	15.eksp	16.eksp
Zinātniskās publikācijas Scopus DB/vēlētais akadēmiskais personāls	≥15	15	10	10	10	10	15	5	10	5	10	10	20	15		20
Zinātniskās publikācijas citos starptautiskajos izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	10	10	5	10	10	10	10	5	10	10	10	5	10	10		5
Zinātniskās publikācijas Latvijas izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	-	10	5	10	10	5	5	5	-	5	10	5	5	-		-
Monogrāfiju skaits/vēlētais akadēmiskais personāls	15	40	10	5	10	10	10	10	10	10	10	10	5	15		10
Koncerti, meistarības, izstādes, audio un video ieraksti /vēlētais akadēmiskais personāls	-		-	-	-	-	-	0	-	15	-	-	-	-		-
Patenti/vēlētais akadēmiskais personāls	≤5	20	-	10	-	-	-	0	0	-	5	-	-	-		-
Erasmus un citas mobilitātes programmas izmantojušo studentu skaits pēdējos 3	10	15	10	10	5	10	5	10	10	5	15	10	10	10		10

gados																
Ārzemju studentu skaits pēdējos 3 gados	≤10	15	12	5	5	10	10	10	10	5	15	15	10	10		10
Akadēmiskā personāla angļu valodas zināšanas (Ekspertu vērtējums)	5	7	13	5	10	20	5	10	10	20	-	10	10	5		15
vai SP piedāvā svešvalodā/-ās	5	10	8	5	10	5	25	15	10	-	10	10		5		10
Finansējums AII	5	5	7	10	10	5	5	10	10	5	5	5	10	10		-
Grupa	≤10	15	10	10	10	5	5	15	10	10	-	10	10	10		15
Ekspertu vērtējums - 4 bloki - Kvalitāte, Resursi, Ilgtspēja, Sadarbība un pārklāšanās	≤10	10	10	10	10	5	5	5	10	10	10	10	10	10		5

Citas zinātnes

Indikators	1.eksp	2.eksp	3.eksp	4.eksp	5.eksp	6.eksp	7.eksp	8.eksp	9.eksp	10.eksp	11.eksp	12.eksp	13.eksp	14.eksp	15.eksp	16.eksp
Zinātniskās publikācijas <i>Scopus</i> DB/vēlētais akadēmiskais personāls	≥25	20	26	10	10	30	25	10	15	10	15	15	30	35	10	
Zinātniskās publikācijas citos starptautiskajos izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	10	10	5	10	10	5	5	5	10	10	10	5	10	10	10	
Zinātniskās publikācijas Latvijas izdevumos/vēlētais akadēmiskais personāls	-	5	5	10	10	5	-	5		10	5		5	-	10	
Monogrāfiju skaits/vēlētais akadēmiskais personāls	5	30	6	5	10	5	-	5	5	10	10		5	-	5	
Koncerti, meistarklases izstādes, audio un video ieraksti /vēlētais akadēmiskais personāls	-		-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	
Patenti/vēlētais akadēmiskais personāls	≤5	20	6	10	10	5	10	5	10	5?	5	10	-	-	5	

Erasmus un citas mobilitātes programmas izmantojušo studentu skaits pēdējos 3 gados	10	15	8	10	5	10	5	5	10	5	15	10	10	10	10	
Ārzemju studentu skaits pēdējos 3 gados	≤10	15	8	5	5	5	10	5	10	5	15	15	10	10	10	
Akadēmiskā personāla angļu valodas zināšanas (Ekspertu vērtējums)	5	5	8	5	5	10	5	10	10	20	-	10	-	5	10	
vai SP piedāvā svešvalodā/-ās	5	10	3	5	5	5	25	15	10	-	10	10	-	5	10	
Finansējums AII	5	5	5	10	10	5	5	15	10	5	5	5	10	10	5	
Grupa	≤10	15	10	10	10	10	5	15	5	10	-	10	10	10	5	
Ekspertu vērtējums - 4 bloki - Kvalitāte, Resursi, Ilgtspēja, Sadarbība un pārklāšanās	≤10	10	10	10	10	5	5	5	5	10	10	10	10	10	10	